



Mb. 6.

N. 8.

Incipit

1. de iudicata Synodo.
2. Responsus Melancthonis ad scripta
Oleri Colon.
3. Sententia Melancthonis de Scra.
4. Melancthonis oratio in
funere Lutheri
5. Joh. Turstensis de Baptis
et Cass. Crucigeri de dono In-
terpretationis in Ecclesia.
Stigeli Elegiade herba Teucri.
6. Pauli Sberi Hist. Iudaeorum a Jos.
capt. Babil. — ad Christum
7. Epistola de diffid. Religionis, Sadoleti
Omphalii et Jo. Sturani
8. Jac. Sadoleti epistola ad Senatum Gene-
vensem c. responsione Caluini.
9. Lutheri Epistola ad Georg. Pr. Anhalt
sup. morte I. Helzi
10. Melancthonis oratio Ma-
gisterialis



IN HOCLII

BELLO HAEC CON
TINENTVR,

SYNODICA, ID EST, DE
indicta Synodo, capita.

PRIMA.

SECUNDA.

TERTIA.

DOCTRINAE DE RELI
*gione controuersae inter se
opposita capita.*

MVLTA INSUNT IN HOC
*quamuis breui libello, quae & instruc
re & confirmare possint ani
mos prioris. Tu sume,
lege, utere.*

LIPSIAE

1543.

KÖN. PR. FR.
UNIVERS.
ZVHALLE.

unbekannt

Mbb C

ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΤΟ ΧΡΙΣ
ΣΩ ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΚΑΛΟΥΣΤΑΣ.

Θυ σμικρόν τὸ πρᾶγμ' ὅτι ὕψους πάσης ἐγείρου
σαυτ', καὶ προσέχωρ τὸ νόος ὄμμα βλέπει
αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ φωνῶν ἀφιεῖς τὸ δεκράζει
ἄμφω δὲ εἰς πάντων ὄνομα ταῦτα λέγων·
Ἐγγύζα βασίλεια δεῦ μετὰ πάντων νοῦτε
τῶν δέων μέτοχος ποιμνὴ ἐπαγγελιῶν·
Νῦν ἀνόμους κρινέειν βυλεύει ἐπ' ἡματι ρητῶ
χωρίσας ἀμνῶν κίβδος ἀπὸ δέρι φθες.
Ὡσὺγκληθ' ἱερῆς πάντων τάγμ' ἐξοχοῦ ἄλλων,
οὐς λέπμην σοφίης ἴσορας οὐρανίης,
φράσασθ' ἀθανάτοιο νόου δεῦ ἠδὲ δέλκμα
μὴ δὲ βροτῶν κείνον πρόθε τίθεοτε κλέθ
Ἄρ' εἰ δὴ πρόθερον δεῦ ἄνδρα σεβίσητε θυητοῦ
οὐκέτι γὰμ θύβολος πάνσι πάρες ὄλεθρῶ
εἴη μὰρ δεῦ ὡς ἀρέσκ. σὺ δὲ χριστὸν αἰεὶ
ἐξ ἀσεβῶν λαὸν ῥῦσον ἀρισε χερῶν.
Ἐν σοὶ μόνω σωζόμεθ' ἐν σοὶ καὶ κράτῶ ἡμῶν
Νικῆθαι πάντα γίνεται ἀνυπάλας.
καίρε δεῦ χριστὸν ἡέ δεθ. Ἐν νῦν γε δάμαστρον
σοὺς ἐχθροὺς βίη παθομύος ἀδίκω.
Ἡμῶν δ' ἐν μισοχριστῶ παρῖι χρο κοσμῶ
Ἡγῶ δ' οὐρ βιοτόν κῆθρῶ ἐς αἰθιορ.
Ἰωαχείμω.

Non parua est res, heus de corde repellite somnu,
Aspicite & mentis lumine quisq; suæ.
Ipse quasi emissa uoce Omnipotens ita clamat,
Cunctorum exponens auribus ista palam.
Non procul est celeste dei, resipiscito, regnum,
Quisquis diuinis tangere pollicitis.
Nunc damnare malos statuit deus undiq; ab agnis
Hædorum immundos & remouere greges.
O sacra consilij turba & uenerabilis ordo
Quem præstare Dei cognitione putant,
Aeterni quæ sit specta sententia Regis,
Nec sit cura hominum maior honore Dei.
Sin mortalis erit potior tibi numine, Tum tu
Scito tibi præsens esse prope exitium.
Sed tibi quod fuerit uisum pater optime fiat,
Tu modo sancte gregem protege Christe tuum
In te seruamur solo, in te uiribus auctus
Hostes iam poterit uincere quisq; suos.
Salue Christe Dei soboles, Deus ipse, tuaq;
Agmina prosternas nunc inimica manu.
Nosq; tibi infenso miseros tuearis in orbe,
Atq; hinc ad uitam ducito perpetuam.

AD ILLVSTRISS. PRIN
CIPEM ALBERTVM MAR=
chionem Brandeburgen. &c.
Prusſiæ &c. ducem, Procemi
um Ioachimi Came
rarij Pab.

COgitanti mihi ſæpe Princeps illuſtriſſ.
& animo uolenti eas controuerſias
quæ noſtra ætate de religione extite=
runt, & his temporibus uehementius incitari ui
dentur, ſolicitudo ſubire ingens ſolet. Quid=
nam tandem futurum, quemq; finem habitus
ra ſit contentionum infinitum pene ſtudium,
Cum reperiantur ſemper plurimi qui manife=
ſtæ atq; exploratæ ueritati reclamare, et clarif.
quafi ſolis luci tenebras ac nubes obducere non
uereantur. Qui ſi quid fieri debebat quidq;
perperam agatur intelligunt, ut de pleriq;
ſuſpicio eſt, neq; non tamen uel metuentes exiſti
mationi ſuæ, uel excæcati cupiditatibus, uel ne=
ſcio qua alia de cauſſa, patrociniũ errorũ ſuſci
piũt & ueritati aduerſantur, facile apparet q;
genus hoc hominum quæq; hunc tam barbara
morem producat patria. Nam impietatis hanc
eſſe ſcleratam ſobolem quis non uidet? Sed pu=
tantur

A 3 tantur

tantur aliqui simplici animo non probare uel
omnia uel quedam eorum quæ nouari in prio-
ribus obseruationibus animaduertunt, uel quia
hunc honorem ueteribus habent, ut ab illorum
sententia discedendum non arbitrentur, Vel
quia quorundam aggressione immitiore admo-
dum offenduntur, cumq; sentiant mala, quibus
cum Religio conflictatur, uerentur tamē quem
euentum, talis medicatio sit sortitura. His sane
ignoscendum esse pij & ueniam dandam, ut opi-
nor, omnes existimabunt, uel de re grauiss. ni-
mis etiam auxilijs, uel maximis amatorib. pater-
ne & auitæ, ut dicitur, uirtutis. Vel etiam in ne-
gocio sane arduo formidolosus. Sed ut reuertar
ad meam non superuacaneam, in hoc rerum
statu & hominum insolentia & Reip. perturba-
tione, solitudinem. Equidem animo intuens
quanta pericula impendeant nobis omnibus,
qui in hæc tempora incidimus, & in quantum
discrimen ueniat pietas, studia bonarū artium,
honestas, salus deniq; omnium, & ipse sane ani-
mo consternor, & alijs quoq; doctis ac bonis
idem usu uenire comperio. Ideoq; facere non
possum quin & considerationem frequentē in
hæc impendam, & cum prudentibus ac uerita-
tis amantibus libenter atq; cupide de ijsdem col-
loquar.

loquar. Idq; feci nuper studiosius cum serio cō-
uentum se habiturum esse Pontificem Romanū
decreuisse audirem, Cumq; tridenti, ubi consili-
um de summa rerum futurum esset, iam nō pau-
cos adesse, & Carolum Imperatorem expecta-
ri diceretur. Atq; collegi sentētias quasdam di-
uersorum, qui etsi fortasse agnoscentur ab ijs
qui illorum scripta legerunt, à me tamen palam
nominari fortasse nollent. Non quod dissimulan-
dum sibi quicquam eorū quæ exposuimus arbi-
trentur, sed quòd si ipsi hæc ederent, accurati-
us & elaboratius omnia proditura fuerint. Cū
autē in ea essem opinione fore ut hæc à pluri-
mis libenter atq; etiam cum fructu legerentur,
fretus amicitia quæ mihi cum autoribus interce-
dit, & simplicissima profecto cupiditate subijci-
endi alijs quoq; fortasse pariter de his rebus se-
cum querentibus, ea quibus ego partim expli-
catas partim confirmatas sentirem fuisse ratio-
nes meas. In hac igitur persuasione atq; uolun-
tate uisum mihi est faciendum, ut hæc cum om-
nibus communicarentur, & euulgata publici cu-
iusdam iuris ad usum uniuersorum fierent. Sed
nihilominus tamē ad tuā illustriss. Princeps ex-
cellentē sapientiā peculiariter ac ueluti priua-
tim cū hac nostra dedicatiōe & quasi transcri-

ptione mittere illa uoluimus. Hortabantur ad
hoc me cum alia, tum imprimis speciosissima fa-
ma nuper istic à tua munifica benignitate insti-
tutæ scolæ publicæ, quæ cum iam latius de re an-
te annos tres inchoata spargatur, incredibilem
admirationem diuini consilij, & singularem fa-
uorem erga excellentem liberalitatem tuam ex-
citauit. Ac sunt profecto hæc principum & po-
tentum propria munera & illa pulcerr. facino-
ra quibus quisq; se possit

Tollere humo uictorq; uirū uolitare per ora.
Hæc & præsentis & posteris cura complecti-
tur. Hæc & pacis & belli temporibus necessa-
rias copias diligentia præparat. Fateor esse un-
diq; omnia plena minis & terrorib. bellorū sed
cōtra horū impetus fortiū arma expediantur,
& res permittatur Deo. Vt autem uictores eti-
am in pace à barbarie & errorum insidijs de-
fensi sint, utq; primum ueritas, & secundum
hanc cultus diuinus, ut uitæ decus, ut morum in-
tegritas, deniq; ut societas humani generis insti-
tui stareq; possit, nequaquam est ijs negligen-
dum qui non hominibus, sed Deo ipsi præside-
ntiæ ac principatus sui rationes se reddituros ali-
quando esse cogitarint. Metuunt multi à doctis
& eruditis, In conscientia illi quidem extrema
in scitis,

inſcitie, ſed ſine cauſſa. Nunquam eſt compertū
doctrinam aut eruditionem tumultus aut ſediti-
onis cauſſas occaſionemue præbuiſſe. Hæc enim
ſemina ſunt barbariæ & imperitiæ, quæ pars
eſt hominum ſaſtus & proteruitatis & contu-
maciæ pleniffima. Ac patiuntur nonnulli ſe ſua-
uiter decipi, dum perſuaderi ſibi ſinunt futurū
eſſe, ut neſcio quorum ope & protectione erro-
res impietatis atq; inſcitie defendantur. Cum id
quàm inane atq; futile ſit ex eo facile pateat,
quod ne ipſi quidem ſi interrogentur affirma-
re auſint, Vel Deo uel hominibus placere poſſe
eam doctrinam quam tuentur, & uitam quam
degunt, & mores quibus præditi ſunt. Sunt in
celebri & potente quadā urbe, quæ in tali men-
tione à me non nominabitur, collegia ſacerdo-
tum uicina duo, quæ quia uel premendo uel de-
ſerendo uaftarunt Academiā olim ibi florētē,
nunc ſecura ſunt, & intrepide uoluptatib. atq;
delicijs indulgent. His ego neq; precari quic-
quam, ſi odi, poſſim deterius quàm hæc inſania
eſt, neq; mali quicquam precari uolo, non enim
odi. Sed factum tamen eſt eiufmodi, ut uerear
ne debita pœna diu cariturū non ſit. Eſtq; hoc
aliquanto uituperatione maiore dignum quàm
aliorum collegiorum peruerſitas. Hæc enim de

A S poſue

posuisse pietatis & bonarū artium curam atque
laborem satis habent, cum præmijs & dignitati
bus potiantur, illud se firmiter stare & magis
crescere posse putat, si pietatis & bonarum ar-
tium studia deleta sint, neq; obscure testantur
quid de his facerent ubiq; locorum, si penes se
esset, cum apud se ad hunc modum tractant. Mi-
rabili autem iudicio Dei factum est, ut rebus
euerfis nomina tamen in istis collegijs retine-
rētur, q̄ si quid esset in illis pudoris, totos in ru-
borem audita darent. Vocantur enim Præposi-
ti, uocantur Decani, scolastici, custodes, cano-
res. Quæ omnia esse administrationis doctrinæ
nomina quis ignorat. Hæc si saperent etiã ipsa
ut à se amolirentur operam dare debebant. At-
que hæc sunt quæ eruditi & docti, si quid omni-
um, illis erepta esse uelint. Non dominationem,
non opulentiam, non tranquillitatem illorum
expetunt. Optant ut desinere uelint audire id
quod esse nec curant neq; omnino uolunt. Sed
ijs ipsis quasi in ueterno profūdiss. sopitis, exci-
tantur iam passim in Germania principes uiri,
& in hanc præclariss. curam Deo instigante in-
cumbunt ut pietatis & ingenuæ disciplinæ semi-
naria apparentur. Quæ si cura illos qui exper-
gisci ad nullorum inclamationes uolunt, oppres-
serit,

serit, fortassis tum quasi σκορδιωvτες moliri aliquid & ipsi incipient, sed sero, & ut metuendum est, frustra. Quare recte atq; ordine facerent si de superfluis sumptibus aliquantulum demerent quo conduci possent ij qui obirent ea munera quorum ipsis nomina magis dedecori quàm honori sunt. Sed hæc ita dormientibus quasi mandragoræ succū biberint nec quicquā occini uideantur. Tua uero Illustriss. princeps, & admirabilis ac diuinitus excitata in hac etiā parte prouidentia, atq; consilium laudabile, & omnium prædicatione celebrabitur, & ad posteritatem immortalem memoriam tibi conciliabit, & eos populos qui tuo imperio parent multis & magnis commoditatibus augebit, & illa loca quæ subiecta sunt ditioni tuæ ornabit. Utinam ea quies concedatur quæ alat propositum tuum pulcerr. hoc opus amplificandi & ad illā speciem dignitatis quam concepit cupiditas excellentiss. animi tui perficiendi. Sed quicquid fiat, sunt enim futura incerta, & magna est miseria sæculi nostri, & Deo satisfacit alacritas & sedulitas tua, & hominibus prompta uoluntas in summa benignitate declarata est. Quibus quidem hoc es meritis ut heroica fama tua in terris semper futura esse uideatur. fortasse me uehementis

hementius commouet harum rerum & nostrarū
rū artium respectus, quæ mihi & notæ aliquan-
tulum sunt, & quibus ego uel ideo quia non alie-
næ sunt admodū delector. Ac dicet aliquis para-
ua esse hæc & puerilia, institutionem ludi & li-
terarum officinam. Sed neq; ego potero facere
quo minus mirifice gaudeam, secunda studiorū
pietatis & bonarum artium fortuna, & aduer-
sa doleam. Et hæc quàm parua sint quid refert,
si constat de neglectione illorum quasi fonte
quodam infelicitatis, oēs calamitates, quibus res
humanæ afficiuntur, manasse. Vel si hoc nō fate-
tur aliquis, certe perliberalis est paruitas hæc,
Quæ si quantum in istis est qui conseruare de-
bebant, interit, nonne satis documenti dāt, quæ
spes Reip. ab illis in grandibus & difficilibus
rebus esse possit, qui hæc leuia & facilia admi-
nistranda suscipere non audent. Sed redeo ad li-
bellum quem supra dixi, cum euulgandum esse
statuissem, ad tuam excell. mittere peculiariter
me uoluisse. In quo futurum confido quædam ut
excell. tuæ admodum placeant. Quæ utinam ij
quoq; quorum maxime interest perpendere nō
grauarentur. Inuenirent longe aliter rem se ha-
bere, quàm nunc de inculcatione assentatorum
& calumniatorum perditorum hominum suspi-
cantur

ēantur. Quid autem tergiuersamur & ut gr̄c̄a
ci dicunt ἀκροζόμεθα tamdiu? faciant isti
qui nunc ecclesiam, nescio quos, representare
aiunt, quiq; hos infatuare student, conentur,
moliuntur, machinentur omnia. Nunquam ta-
men stabiliunt notos & proditos errores. Ipsi
uident mirabiliter sibi de manibus elabi cuncta
quæ aduersus ueritatem tentantur. Deniq; muta-
tionis & conuersionis tempus adesse manifestū
est, idq; & prudentium uirorum coniecturæ,
& naturæ significationes clamitant, & omniū
pene mortalium animi præsagiunt. Non tamen
cessant pleriq; contra stimulos, ut dicitur, calci-
trare. Sed fiat quod Deo uisum fuerit, quē oro-
mus ut ipse sua benigniss. manu in hac etiam in-
dignatione & furore suo protegat ecclesiam
filij sui Iesu Christi, neu paciatur eorum uitia,
qui in illa Principes esse uolunt, quiue sincerita-
tem doctrinæ deprauant atq; contaminant, lue-
re multitudinem. Hoc ille orari uult & impe-
trari, si petierimus ut iussit, sinet. Adieci autem
his & alia quædam non abhorrente argumen-
to ab ijs rebus, de quibus nunc agitur. Quæ om-
nia ut tua Illustriss. Clementia benigne admitte-
re & meum studium ac persuasionem de man-
suetudine tua in meliorem partem accipere ue-
lit, uehementer etiam atq; etiam oro.

SAEP E cum multis sapientibus uiris qui
 fauent dignitati Romanæ sedis, & uellent
 nullo modo labefactari statu Pontificium
 disputari, an ipsi uel suo statui uel communi ec-
 clesie profuturam arbi rarentur synodum. Hi
 constantiss. de utraq; re mihi respondebāt, Nec
 statui pontificio, nec tranquillitati ecclesie pro-
 futuram. Ideoq; omni ratione pugnandum esse,
 ne serio ut in synodo deliberationes aliqua in-
 stituantur. Primum enim in tanta regum discor-
 dia ne conuenire quidem præcipuas personas
 posse, nec futuram esse ullam synodi autoritatē,
 si Galli abessent, nec executionem sine regum
 coniunctione fieri posse. Contra uero, Si maxi-
 me Reges essent coniuncti, & ociosi, & serio co-
 gitarent de Reformatione Ecclesie, haud du-
 bie magnam partem opum & potentie detra-
 cturi essent ecclesijs. Iamq; de hoc Gallus dispu-
 tauit de Abbatibus conuertendis in equitum col-
 legia & stipendia. Existimant ijdem quod nec
 tranquillitas secutura esset rebus iudicatis sine
 executione, & irritatis ingenijs maiora futura
 certamina. Iam prudentes in utraq; parte mul-
 ta desiderant quæ tamen iudicant insanabilia es-
 se. Non

se. Non est autem desperatis adhibenda medicina, ut inquit, Hippocrates. Moguntinus dicebat Augustæ nihil opus esse synodo, quia etsi dissimiles sint controuersie quarum aliquæ requirant deliberationem doctorum. Tamen caussam conjugij ita perspicuam esse ut nemo non agnosceret Luteranos, quos uocant, in eo negotio rem iustam petere ac defendere. Et tamen hac ipsa re iustiss. concessa funditus periturum esse statum collegiorum & uniuersam presentem formam Ecclesiæ, quæ etsi sit mala, tamen cum alia melior constitui non possit hanc omnibus uiribus tuendam & retinendam esse, nec ulla in parte labefactandam, nec faciendas esse disputationes, in quibus postea partium studia pariunt noua et falsa dogmata, ut à Luteranis nunc dissentire Anabaptistas &c. Idem nuper adeo repulit à se petentem sumtus studiorum de sacerdotali beneficio adolescentem, quod ingenue fuisse confessus se poculo domini, id est, sacramento integro fuisse usum. Non tam factum improbandum quam confessionem. Quanquam & factum reprehenderet, cum tamen rem planam esse de Christi institutione non negaret &c.

Quæ & similia alia multa quæ nimis esset longum referre, cum cogito, primum arbitror

non

non serio indici synodos, ut rite cognoscantur
controuersia, ut aliqua fiant in utraq; parte
emendationes seu ut consulatur conscientijs ali-
qua mitigatione ueterum Legum.

Sed duæ uideri possint causæ esse quas in
indicendo spectent. Vna ut satisfaciant uolunta-
ti Imperatoris, quem tamen libello indictionis
seu bulla offensum ex ipsius responsione appa-
ret, altera quod sciunt Luteranos. ut appellan-
tur, defugere iudicium Synodi talis. Ut igitur
prædicare apud reges & principes aliarum na-
tionum possint se satisfecisse suo officio, & ge-
nus doctrinæ non probandum esse quod in syno-
do damnatum fuerit, deniq; ut hoc prætextu
Regum & populi animos alienent à causa Lu-
teri & reddant huic doctrinæ infensiores. Sed
suspicemur dexterius. Quæcunq; tamen causæ
mouent Pontificem, si conuenerint aliquot Car-
dinales & aliquarum nationum episcopi, Hæc
erit haud dubie prima deliberatio. QUID de
Luteranis agendum ac statuendum sit. Et est
credibile pontificem petiturum esse, tantum ut
communibus suffragijs Synodi damnentur arti-
culi confessionis Luteranorum. Vel ut Bulla Le-
onis X edita cōtra Luterum confirmetur &c.
Cōmuni Synodi decreto. Huic petitioni & tali
pro

processui Saniores episcopi & legati aduersari
& refragari debent. Sint igitur hortatores ut
instituantur uel legitima cognitio dogmatum uo-
catis Luteranis, uel deliberatio de rebus aliqui-
bus in utraq; parte emendandis, ut aliquarum
rerum concessio in presentia concordiam sar-
ciat, & utcunq; fulciantur ruina Ecclesiarum.
Ut Episcopi rursus ordinent ministros Ecclesi-
arum, & ministri agnoscant eos esse gubernato-
res regiminis ecclesiastici in prædicatione Veri-
tatis Christianæ & usurpatione rituum consen-
taneorum, & ita coniungantur Ecclesiæ &c.
Erunt aliqui, sine dubio, idem suasuri ut legati
aliquot principum Germaniæ, Coloniensis,
Palatini, Marchionis, cæterorum. Et ut maxime
nemo hanc sententiam diceret, tamen & hone-
sta & tuta est, & sine etiam duce sequenda. Et
quam nunc omnes sapientes ac boni, posthac ue-
ro & euentus, qui stultos quoq; erudit, appro-
baturus esse uideatur. Rationes etiam comme-
morari uel hæ uel his similes poterunt. Nullam
esse futuram auctoritatem, si sine cognitione fi-
at, condemnationis. Item si pariter omnes arti-
culi damnentur, Cum quorundam ueritas ita
manifesta sit ut nulla probabilis ratio cōtra eos
afferri possit. Talium igitur condemnatio, quia

B

iniqua

iniqua uidebitur & magis illustrabit causam Luteri, & plures accendet cum ad cognoscendam tum approbandam. Sunt autem tales manifesti articuli, de coniugio sacerdotum, de inuocatione sanctorum, de indulgentijs, de manifestis abusibus & nudinis missarum. De his si absurda decreta facta fuerint, magis inflammabuntur animi & gliscent certamina. Et populus de Synodo leuius sentiet. Nec est utile exemplum decerni absurdas res in synodo, quia postea allegatur hoc ad labefactandam auctoritatem omnium synodorum, denique res indigniss. est in eo cōuentu, qui est summum iudicium Ecclesie, quod dicitur gubernari à Spiritu sancto, quod uenerabile esse debet Angelis, Res manifeste falsas & absurdas, uel saltem dubias probari aut constitui seu stabiliri. Urgenda est igitur hæc sententia ne fiat condemnatio sine quadam probabili cognitione. Sed potius deliberatio instituat per delectos aliquos, quomodo ecclesijs consulendum sit. Quæ dogmata & quæ res possent concedi, quibus concessis Luterani reddāt obedientiam episcopis. Nec uero arbitror aliud maius certamen fore in synodo, quàm hoc primū, An sit deliberandum de aliquibus concedendis. Certum est enim præcipuos Cardinales hanc
senten-

sententiam unam & dicere & constanter defen-
dere, quod prorsus nulla uetus lex aut consuetu-
do Romanae ecclesiae ulla ex parte laxanda aut
mutanda sit. Et Contarenum scio duriter obiur-
gatum esse à pontifice & plerisque Cardinalibus,
quod aliquam praebeuit significationem modera-
tionis. Si autem res ad deliberationem de reb.
concedendis deduceretur, Etsi uidentur diffici-
les controuersiae, tamen profecto non sunt ob-
scurae his qui mediocriter intelligunt doctrinam
ecclesiae Christi, & facilis est inter sanos dijudi-
catio. De libero arbitrio nulla est controuer-
sia inter prudentiores, Immo Augustae receptus
est articulus quemadmodum in confessione Au-
gustana ponitur. De iustificatione seu de ea do-
ctrina, quae dicit homines consequi remissionem
peccatorum propter Christum fide, non pro-
pter propriam dignitatem, Item de bonis operi-
bus Ratisbonae facta est conciliatio. & non du-
bito prudentes omnes & timentes Deum, agno-
scere eam sententiam quae in ecclesijs, quas Lute-
ranas appellant, traditur, ueram & utilem esse
pietati. Etsi autem uarias calumnias Eccius &
similes quaerunt ad hanc sententiam labefactan-
dam, tamen ueritas non est obscura. Et in Syno-
do cauendum erit ne damnata manifesta uerita

te accendantur maiora certamina. de Ecclesiâ,
De autoritate Episcoporum, de ordinatione,
De obedientia ministrorum, deniq; de politia
ecclesiastica, etiam Ratisbonæ responderunt Lu
terani, Si de doctrina conueniret & episcopi
uellent examinare & ordinare ministros, & fo
uere eas Ecclesias in quibus iam sonat doctrina
confessionis Augustanæ, nullum certamē fore,
Offerunt obedientiam constituto cōsensu do
ctrinæ, & correctis quibusdam abusibus. Hoc
si fieret, maneret status Episcoporum & colle
giorum cathedralium integer, Maneret ea for
ma gubernationis quæ nunc est. Nec potest sa
ne negari neq; dissimulandū est, multis iam sæ
culis Episcopos & Canonicos occupatos tantū
negotijs politicis, prorsus neglexisse res ecclesi
asticas, id est, studia & inspectionem doctrinæ
& disciplinæ pastorum in suis diocesibus. Anni
tendum est igitur ut ad eas res quæ ueræ sunt
Ecclesiasticæ, saltem aliqua ex parte reuocentur
Episcopi & Canonici. Nam serme constat
non posse retineri autoritatem si prorsus nullā
partem officij attingant. Respublicæ semper
sunt laborantium. Vt in quolibet quamuis par
uo oppido Respub. reipsa est in eius potestate,
qui curat & administrat negocia ciuilia. Cogit
tent

tent igitur Episcopi & Canonici, si uolunt re-
tinere autoritatem non omnino curam officij et
muneris sui negligendā esse. Reliquæ sunt quæ-
stiones de coniugio, Missa, Inuocatione sancto-
rum, de uotis monasticis, seu reformatione mo-
nasteriorum. De coniugio sacerdotum manife-
sta res est, apparet enim qualem castitatem hæc
lex effecerit. Et si autem coniugium cōtrarium
est statui sacerdotali, qualis nunc ille est, tamen
plus ualere respectum salutis uniuersorum &
ueritatem ipsam, par fuerit, quàm paucorum
commoda & honores, et, si uerum dicendum
est, dominandi cupiditatem, præsertim cū pro-
hibitionis lex neq; diuino neq; humano iure de-
fendi possit. Et qui illam tuentur eos mirum sit
audere uocem emittere, neq; erubescere, neq;
metuere cum se, tum tot conscios flagitiorū suo-
rum, atq; etiam, ne quas perietum & conclaui-
um uoces eliciant indices libidinum suarum.
Sed de hoc satis iam est & dictum & scriptum.
Boni uiri non possunt adiuuare hanc Naturæ
ipsi contrariam inhumanitatem, præsertim in
manifesta turpitudine quæ illā secuta est. Qua-
re coniugium sacerdotibus omnino liberum re-
linqui oportet. De Missa, quæ priuato quodam
usu alieno & abhorrente ab institutione huius

sacramenti, etiã eripuit populo calicem Domi-
ni, Si audire uoluerint saniores facile poterit
res explicari. Sin hoc modo fiet, ut qui Missas
improbet, re incognita, tantum quod errori in-
ueterato reclamet, condemnetur tanquam heret-
ticus, quod remedium huic malo afferri possit
non uideo. Similiter & inuocatio sanctorum,
& ueneratio statuarum & imaginum & reli-
quiarum, cum fidem in Christum simpliciter læ-
dant, quin tollēda è medio sint, dubium esse nō
potest. Neq; antiquitas errori patrocinari de-
bet. Magnæ autem & perniciosæ de his rebus
à quibusdam pertinacibus hominib. apud Græ-
cos contentiones excitatæ fuerunt. Et nostra
tempora deterrimos abusus in hoc genere uide-
runt. Non tamen tollimus religiosam memori-
am & uenerationem nominis, sanctorum marty-
rum, et historiarum recitationem, ut neq; ima-
ginum expressionem, quibus uulgus ad pietatem
instruatur, quæ omnia emendatione impetrata
facile constitui possent. Vota monachorum su-
perstitione posteriorum qui æmulatione qua-
dam priorū nouum genus cœnobiorum consti-
tuerunt, et se mendicantes appellarunt, corru-
pta sunt. Vetera autem monasteria & alia colle-
gia Ecclesiastica, ut optimo et pietatis pleniss.
consilio

consilio ab Imperatoribus regibus principibus. fuerunt fundata, ita omni ratione & cura conseruanda sunt. Sed in hac deprauatione & corruptione stare diu non possunt. Neque diuturni ad illis melius parabitur, quam si ad emendationem & correctionem uiciorum & reformationem status sui ipsi Episcopi & abbates & sacerdotes cōsenserint. Ita enim & opes & dignitatem maxime retinere poterūt. Sin ad dimicationem maluerint rem deducere, aut expectare dū alij de meliore forma status ipsorum deliberent, uerendum ne & commodorum & opulentiæ & dignitatis plurimum amittant. Cui calamitati omnes boni uiri totis uiribus occurrere debent, & anniti ut placide controuersijs in religione dijudicatis Errores tollantur, uitia emendantur, pax & tranquillitas constituatur. Quā à Deo oremus patre liberatoris nostri Iesu Christi. Incidunt etiam quæstiones de Ieiunijs, De ferijs, de alijs ritibus & ceremonijs & obseruationibus ecclesiasticis, Quæ si ueritas doctrinæ libera relinquatur, de arbitrio ac cōsensu bonorum & prudentium uirorum in meliorem formam redigi non difficile, neque ullum de his, concessa integritate doctrinæ prælium futurum est. Deum oremus unanimes precibus,

B 4 ut ipse

1 f



ut ipse gubernare & dirigere omnium corda
ad ea sola spectanda, & coniungere sententias
in ijs constituendis uelit, quæ ad ipsius laudē &
gloriam & ad salutem ecclesiæ Christi per-
tineant. A M E N.

συνόδικά β.

Fabula Aesopica introducit leporem con-
cionantem apud leones, Quem imitari ij
uidentur qui apud potentes & superbos
& uiolentos non dubitant disputare de iusticia
& moderatione, Ostenduntur enim in fabula
dentes ac unguis lepori, & sententia illius deri-
detur. Quid igitur faciendum est, An tace-
bunt omnes? Quibus integrum fuerit, ij si sapi-
ent tacebunt potius quàm cum periculo manife-
sto loquentur. Sed quos officium, ac fides, id est,
plane Deus ipse loqui iusserit, confidenter lo-
qui & ueritatem omni tempore ac loco aduer-
sus quoscunq; defendere debebunt. Hoc non
modo sancti uiri semper illi quidem, sed & pru-
dentes aliqui fecerunt. Ut Athenis ueterem Ari-
stidem & postea Phocionem accepimus. Qui
cum in rep. uersarentur non stultã cupiditatem
populi

populi respexerunt, neque improbitati seruire-
runt, sed proposita omnibus consilijs atq; actio-
nibus suis, salute ciuitatis, non aliorum uolunta-
tes sed ueritatem semper spectauerunt.

Ac magna quidem uel potius grauiss. res
nūc suscepta uidetur, In qua mihi hoc molestiss.
accidit, quod minime multi boni & eruditi uiri
præclarā de exitu spem habēt, quodq; cōtra po-
tius uerentur futurum esse, ut illa scēdisime cū
certa pernicie Reipub. agatur. horum autem et
iudicia non sæpe errant, & coniecturæ haud se-
re fallaces esse solent.

Obuersatur enim illis talis quædam species
atq; imago qualis à Platone proponitur, Bestiæ
ingentis & ualidæ quæ alenda & saginanda
sit. In qua curanda si obseruatum & notum sit,
quibus rebus irritari placariq; illa maxime so-
leat, & qua parte ad eam accedere, ubi contre-
ctare, quo sono uocis uti conueniat, hoc totum
pro arte quadam egregia ac peritissimus habe-
atur, qui illa omnia scitissime exequi possit. Cū
ignorent omnes ac ne querendum quidem pu-
tent, quid horum uerum, quid honestum, quid
bonum, quid iustum, & contra quid falsum, tur-
pe, malum, iniustum sit. Similiter enim caussa
mirabilis nūc proponi uidetur. Magna quidem

B 5

hec

hæc & ualida, cū longo tempore firmata, tum
existimatione & dignitate præstans. Atq; hanc
defendi obtineriq; uolunt, omnia igitur quæ ad
iuuare eam posse uideantur conquirunt, Quid ue-
rum, rectum, honestum sit nihil curant &c.

In quo si perseueretur, nulla spes prorsum
est salutis. Nam quid obsecro fiet, si ut in simio-
rum cœtu nullius uox audiatur nisi laudantis et
approbantis manifestam turpitudinem & notis-
sima uicia? Tale erit hoc iudicium. Primum con-
siliū, hominum leuium et iudici obnoxiorum,
partes autem dicere cogentur ea quæ iudex ue-
lit, neq; uerbum aliud emittere licebit. Tum sen-
tentia feretur allata domo non exquisita secun-
dum ueritatem, sed accommodata libidini iudis-
cis. Hoc autem si in rebus humanis, si non dico
in capitis sed facultatum iudicio fieret, omnes
indigniss. esse clamarent. Sperandum igitur non
de futuros uiros bonos & pietatis ac patriæ
amantes, qui conatibus audacissimis uel potius
impudentiss. iniusticiæ refragentur. Et postulēt
ut caussa cognoscatur, ea uia & hoc ordine, ut
equitate & iure, nō ui neq; oppressione res per-
agatur.

Qui igitur Deo satisfacere ac Reip. ope-
ram nauare uoluerit, is in hoc pugnabit ut co-
gnitio

gnitio uera & iusta fiat cotrouersiarum tantarum, Doceatq; neq; omnino sine scelere tyrannicam uim in hoc negotio usurpatum iri. Et si fiat, ut optime cadat, utq; uincat iniuria & uis, non tamen leticiam successus diuturnam fore &c.

Vel aduersariorum, qui Lutherani uocantur, refutandorum caussa, cognitio libera constituenda esset, ij enim clamant se inauditos damnari, Negant quicquam uelle aut quærere aliud nisi ut ueritas patefiat. Non honores, non opes affectare, Nemini suum eripere uelle, quæ omnia honestiss. dicuntur, & erant cognitione examinanda.

Quod si perrexerint tyrannice pronuntiare, ipsi soli de tanta re, metuendum ne excitentur eiusmodi tumultus quibus obruantur primũ omnium, illi uiolenti pronuntiatores. Quod si non fiat statim, tamen illa immanitas diu stare non poterit.

Cum autem sint duo præcipua de quibus querendum esse uideatur, hæc etiam ipsa nostra indicatione attingamus.

I. Primum est doctrinæ & dogmatum iudicium. Nam quis ita perfrieta fronte reperietur ut neget, non esse ecclesiasticam doctrinam contamina-

taminatiss. & plurima irrepfisse falsiss. dogmata? Sed hæc uideamus.

II. Fide nos accipere iusticiam à misericordie Deo propter merita Iesu Christi, atq; ita iustos esse coram Deo, docet Christiana ueritas. Et in hac fide in Christo simpliciter ambulantes, iubet honestati studere & exercere caritatem.

Vbi & quando hoc sincere docuerūt? Nonne fuerunt etiam reperi plurimi qui ueritatem hanc oppugnare auderent, quibus max. semper præmia proposita fuisse scimus?

III. Unus est qui nos Deo reconciliet mediator Dei & hominum, Deus et homo Iesus Christus.

Contra hoc introductus cultus sanctorum, Adoratio imaginum & statuarum, Veneratio cineris & ossium mortuorū, quæ manifesta est idololatria. Negent hoc qui uolunt. Sed res & memoria adhuc hominū tenetur & scriptis est comprehensa, in lucos, in colles cursitatum, omnia templa mirificis imaginibus completa, Cum magna pompa de sepulchris elati mortui fuerunt. Hæc bonis & non manifestis defensoribus impietatis dicenda, & horum oppugnatio defendenda est.

Corpus

IIII. Corpus Christi pro nobis traditum,
Sanguis effusus est. Vbi ergo sunt merita uel ui-
uorum uel mortuorum.

V. Et qui credit in filium habet uitam eter-
nam.

Iacent igitur indulgentiæ, iacent nundinæ
animales. Purgatorium est unum, in sanguine
Christi.

Contra hæc quid factū fuerit pudet etiam
eos iam qui aliquando temeraria audacia defen-
derunt. In quibus tanta fuit absurditas, tam ma-
nifestæ imposturæ, tanta impietas mendaciorū,
ut hæc uehementissime soliū illud regni ecclesi-
astici concusserint. Contra hoc omnes fundatio-
nes sacrorum, omnes ordines, omnia sodalitia
religionis faciunt.

Docuerunt inquit semper in ecclesia de
Christo. Non docuerunt secundum uoluntatem
Dei. Non enim cauerunt ne contaminarent sin-
ceritatem doctrinæ. Ita ueritati contraria om-
nia tandem fuerunt introducta.

Quis erit autem iudex, nam utraq; pars de-
fendit doctrinam suam?

Primum Papistica doctrina partim nõ ma-
gis, partim non strenue defenditur. Et omnino
res ipsa clamat emendatione opus esse. Si igitur
queratur

queratur de grammatica, quis dubitat quin iudices sumendi sint nequaquam ij qui se grammaticos non esse fateantur, neq; ij qui se esse probare nequeant? Ita et de doctrina Christiana audiendi nimirum ij sunt, qui & profitentur hanc & ueritatem huius asserere possunt, Non ij qui uel in hac ludos & delicias faciunt, uel qui se plane ignorare confitentur.

Summa hæc est. Si ut negotium diuinum est, ita quaeretur gloria Dei, facile omnia explicabuntur. Sin propria gloria propria commoda & expetentur & descendunt, Quomodo instaurari ueritas Christiana poterit? quomodo quaerent autem gloriam Dei, ij qui inter se expetunt? &c.

Sed de his strictim quidem, ut propositum fuit, satis dictum est.

Alterum est, de quo quaerendum esse precipue aiebamus, Ordinatio rei ecclesiasticæ. In quam & ceremoniæ incidunt, de quib. maxime quidam contendi arbitrantur. De his igitur & ipsis aliquid dicamus.

1. Papam placet esse caput ecclesiæ. hoc falsum est. Nam Paulus diserte dicit Christum esse caput ecclesiæ. Sed esse quendam inspectorem & presidem constitutum consensu episcoporum
ferri

ferri fortasse non possit modo, sed utile etiam futurum sit. &c.

II. Papam uolunt esse dominum, ut aiunt, etiam temporalium. Hoc fieri nequit, ut quatenus episcopus est, temporalis dominus sit, nam sic dicitur, principes gentium dominantur, uos autem non sic. Ut autem Papa etiam princeps sit distinctis administrationibus, Aut episcopus ut regat rempub. non tanquam episcopus, sed tanquam princeps, ita fieri posse uideatur, ut Petrus fuit piscator & Apostolus. Sed propter magnitudinem gubernationum unus utriq; uix suffecerit. Ideoq; scriptum est, Ecce reliquimus omnia & secuti sumus te.

III. In ecclesia usum sacramentorum quam sinceriss. extare par est. In quo nihil aliud quam apertum & simplex uerbum Dei sequendum.

Ergo nec poculum domini prohibendum laicis, Nec missae priuatae tolerandae etiam hoc nomine sunt.

IIII. Coniugium neq; sacerdotibus, neque ullis alijs prohiberi debet, Sed qui non continent contrahant matrimonium in domino.

V. Reliquae ceremoniae & observationes in Christianismo partim superstitione contaminatae fuerunt, partim sunt inutiles, quae debent aut mutari aut corrigi. Cona

VI. Confirmatio quam uocant quæ sunt reliquæ κατηχήσεως, emendata pulcerr. ritus futurus est.

VII. Confessio quæ & ueteres ἐξαγορεύουσιν uocarunt in libertatem quandam est asserenda, de seruitute qua max. à monachis oppressa fuit. Ut laquei tollantur & consolatio relinquatur conscientijs, & præclara disciplina in ecclesia retineatur.

VIII. Orationes & cantus debebunt institui eiusmodi quibus & placetur et laudetur Deus. Garrulitas, uociferatiões auferendæ, præterea fabulæ & omnia contraria ueritati in ecclesia non audiantur.

IX. Obseruationes ieiuniorũ & feriarũ, ad exercitia pietatis et refrenandas cupiditates instituantur, non sint hæc retia miserarum conscientiarum.

X. Quid autem est præterea? Nihil ut opinor, nisi de supplicationum processionibus & quasi lectisternijs ac pompis sacrorum, Nisi de sodalitijs illis fratrum, Nisi de uotis & peregrinationibus ad templa & statuas, nisi de munerũ oblationibus & similibus superstitionibus aliquid dicendum est. Sed hæc iam inter ipsas ineptias leuitatis euauerunt, Neq; quisquam tam perfrictæ

perfrictæ magis frontis reperitur qui his patrociniari ausit, ne monachi quidem excogitatores atq; parentes illorum. Ea autem quæ instauranda sunt, nutantia, atq; restituenda euersa, Si de doctrina constet & concordia ineatur, ita facile i. aq; prospere procedet ut sese ipsa incitatura ac prouectura sint. Sed inexplicato negotio & neglecto consensu doctrinæ, quicquid sarcinitum in religione fuerit illius $\chi\iota\sigma\mu\alpha$ ac ruptura, & repentina, & multo quàm priores conuulsiones deterior atq; exitialis est futura. Deum oro ut quorum maxime interest ut accisis Ecclesiæ rebus succurratur, ijs eam mentem tribuat, omnibus ut ipsius æterni patris respectum, & nomen Christi Saluatoris anteponant, proxima autem ut cura sit Reipub. & communis patriæ. Postremo autem longiss. quidem interuallo propriæ dignitatis ac utilitatis, Ita enim & agent ipsi quod bonos uiros decet, & suas comoditates maxime augebunt ac stabilient.

$\pi\alpha\rho\epsilon\nu\theta\epsilon\sigma\iota\varsigma.$

Considerationum, bonæ & piæ mentis &c.

Credo quosdam bonos & prudentes uiros offendi in his turbis ecclesiasticis aduersariorum & audacia et ptinacia. De quib. amatorib. christianæ ueritatis & de patriæ salute sollicitis diligenter

C

genter

gēter cōgitandū, non eorū cāussa q̄ uel auctores
uel propagatores fuerūt dissidij, nam frustra in
omnibus accusantur præterita. Sed ut accisis &
laborantibus rebus uel sero succurratur.

Et si qui considerare uoluerint ij reperi-
ent non esse auctores perniciosorum dissidiorum
eos quos clamatores quidam ad hoc crimen odi-
osissime traducunt, neque aluisse hæc similiter
eruditos & doctos quosdam homines, sed inspi-
rasse potius huic flammæ, quosdam malos et in-
erudi os titulis ecclesiasticarum dignitatum su-
perbientes, aut commodis functionum gauden-
tes, assentatores, calumniatores, & plane syco-
phantas. Quos par fuerat initio coerceri, ne-
que pati impune cum mendacijs & fraudulentis
consilijs, tum etiam ui manifesta oppugnare &
prosternere Veritatis assertores. Quæ medici-
na præsens fuisset ingruentis mali dissidiorum
& turbulentia in re ecclesiastica &c.

Omnino nimis uerum est ubiq; in quacunq;
que conditione & statu hominum reperiri plu-
rimum uitiorum, Sed si in reprehendendis im-
probis operam sumere uoluerimus, rixarum
atq; contentionum nunquã erit finis. Semperq;
illud Homericum uigebit, Ad quod tu dixeris au-
dies uicissim. Quare priuatæ insectationes &
criminatē

criminationes remouenda sunt & suscipienda
publica cognitio caussa, non de sententia impro-
borū & cupidorū hominū, sed prudentiū & pi-
etatis amantium & honestorū uirorum, in quo-
cunque ordine aut statu reperti fuerint.

Audio disputare quosdam doctos et sapien-
tes nullam prorsus in religionis negotio mutati-
onem correctionemue admittendam esse, quod,
quia extorqueri illa iam crederetur, Maiestatē
Romani nominis labefactatura esset, quantula-
cunq; tandem illa concederetur. Ac melius esse
totam caussam quā partem defendere. Quid
facit autem uulgus addictum & deuotum impie-
tati uel existimationis uel uentris caussa, uel eti-
am stultitia. Quid? Vociferantur indignam rem
esse cedere paucis seditiosis & rebellibus, sic
enim contumeliose appellant, cultores pietatis
& osiores mendaciorū. Nihil autem suis deesse
nisi animos. Instigant quos possunt, Vrgēt rem,
Vident enim se saluos esse non posse si caussa pla-
cide à bonis & eruditis cognoscatur. Iam qui-
dam hæc modo elamant, Nihilò uiuere laudabi-
lius aduersarios, & morum corruptionem accu-
sant &c. Quæ si audiuntur tempus fuerit nos si-
lere, Sin placet cognoscere rem, contra illa ome-
nia quod dici recte possit nō est defuturū. Nam

illi primum sapientes sero profecto sapiunt, de
toto celo errant, si male currendo se uincere
posse sperant. Aut si existimant occulta & tecta
esse uitia illius uasti corporis sui. Latuerunt hæc
quidem paulo ante dum quasi ualctudo bona fu-
it in ignoratione hominum, Nunc illa afflicta
omnia simul commota fuerunt, apparentq; plu-
rima rupta ac luxata & uulnera ac foeditates in-
numerabiles. Nam de maiestate Romani nomi-
nis, somnium iam se narrare non intelligere mi-
rum est tantos uiros. Usurpant illam enim uete-
rem plane nomine ac uerbo tantum, res enim iam
pridem euauit. Nec animaduertunt quam hoc
contrarium sit negotio quod in manibus habe-
tur, non enim de imperij potentia sed Religio-
nis ueritate queritur. Illos autem gnathones &
sycophantas, melius erat ab omnibus consultati-
onibus repellere. Quis enim non amens ijs con-
sultoribus uti uelit, quibus in tota uita nihil con-
tentiùs neq; abiectius reperiri possit. Quisue
aliquam reipub. partem tribuendam esse ausit di-
cere ijs qui uel ipsi quoq; bonos innocentesq; ac-
pios se existimari nolint, uel manifeste aliorum
prauis cupiditatibus assentando seruiant? Qui
uero aduersariorum uitijs suam caussam niti uo-
lunt, quam pueriliter sapiant quis non uidet? Nã
salua

salutis spem in aduersariorum peccatis constituere maxima profecto leuitatis est. Magna iam pars intelligit reipub. uitia, Atq; illas plagas ecclesie ab huius praesidibus inflictas omnes ferme cernunt, Non palliant neq; obuolunt mala haec libri quorundam qui rixantur & altercantur cum autoribus sententiarum uerarum, sed magis atq; magis aperiunt ac nudant. Non enim haec est medicina irasci ijs qui indicauerint morbum, sed remedia horum quaerenda ac adhibenda sunt. Neq; quod uulgo fit recte fieri existimandum, ut odio accusatores delictorum potius quam autores prosequamur. Quare ut finiam hoc cogitemus. Rem ecclesiasticam hoc statu diu saluam esse non posse. Nunc deliberetur utrum potius propugnandis erroribus rem in summum discrimen adducere, an potius moderatis consilijs sanare incommoda & instaurare ruinas melius utiliusq; esse uideatur. In quo tamen hoc considerandum, Si maxime, quod incertissimum est, ui defendantur omnia & opprimantur aduersarij, Tamen necessario futurum ut aliqua emendationum & correctionum status ecclesiastici ratio ineatur. Quanto autem esset satius rebus adhuc utcunq; saluis, & absq; tanto discrimine, admittere salutaria consilia, Quibus

Et Dei gloria et sanctiss. nomen Christi, et patriæ incolumitas, et Reipub. incrementa, et singulorum etiam, cum dignitas tum emolumenta, constituerentur ac procurarētur. In quam partem qui incumbet is et Deo acceptiss. et patriæ max. utilem et ad posteritatem præclariss. operam daturus est.

ΕΥΦΩΔΙΟΝ Υ.

Multi irascuntur ijs quos contumeliose ut putant Luteranos appellant quos si interrogas nescire animadvertas quid in illa doctrina reprehendi debeat aut possit. Sed nonnulli coeuvadunt miseriæ ut excæcati odio et dementes ira palam autores sacratiss. religionis iam criminentur, Evangelistas simplices homines et Paulum superbam, dictu nefas, beluam appellantes. Vident enim flagitia et scelera sua iam patefieri neq; magis posse tegi et opinionem religionis evanescere. qua cum sustentata fuerint omnia commoda dignitatesq; ipsorum et hæc ruere et ipsos conuellentibus irasci necesse est. Itaq; aliqui in proximos, ut Canes isti in saxa impetum faciunt, et doctores
Veri

Veritatis odio prosequuntur, aliqui etiam ipsam ueritatem execrantur ut certiss. causam aduersorum.

Iam etiam à non paucis accusantur Euangelici quasi dirimant societatem nominis Christiani. & caritatem fraternam uiolent, atq; ita Deum ipsum qui caritas est, lædant, & cætera quæ memorantur inuidiose, faciant. His respondi uere potest, societatem conseruari & caritatem custodiri max. à repugnantibus mendacijs & defensoribus ueritatis. Neq; lentiolem iusto neq; uehementiolem esse decet, inquit Gregorius. ut uel facilitate cum omnibus consentiamus ^{εἰρηνικῶς} uel importunitate ab omnibus dissideamus. pari ^{ἄ.}ter enim tarditas actionibus & agilitas coniunctionibus obstat. Verum cum impietas manifesta fuerit, cum igne, ferro, temporibus, potentibus, deniq; uniuersis potius conflictabimur, quàm participes fiamus fermenti prauis & assentiamur improbis. Neq; quicquam omnium tantopere extimescendum est, quam ne ullius timor Dei timore nobis potior fuisse reperiatur, ad proditionem doctrinæ fidei & ueritatis, cū nos seruire ueritati profiteamur. hæc ille. An autem mimora sunt hæc de quibus nunc controuertitur illis pro quibus Gregorius dimicat? Non agitur

de lana, ut dicitur caprina, Sed lis est de Christi-
anismo, de puritate doctrinae, de sanctitate uitae.

At turbant hae disputationes statum publi-
cum, Immo ille nutat et ruinam minatur iam pri-
dem, idq; multis retro saeculis qui indicaret sem-
per aliqui reperti sunt, qui tanquam patefacto-
res detrimentorum communium odio habiti &
exagitati atq; e medio quoq; sublati fuerunt, fa-
cipientibus similiter ijs quorum mala tangeretur
uel ut uulgus solet, qui aeger ferunt suam sibi tur-
pitudinem demonstrari, uel ut pueri qui in mor-
bis medicinam auersantur tanquam contraria-
am.

Nunc uero ea est labefactatio status eccle-
siastici, tanta morbi deformitas ut in omniu oculo-
rum & sermones incurrat. Et tamen hunc tueri
malunt quam instaurandi medicandiq; rationem
circumspicere.

Scripsit quidam Astrologus, τὴν κρηπί-
δα δὲ θεῶν ὑπερβαίνων, Declarari uarietate
quam non certa sit doctrina Lutheri. Quae igitur
est in doctrina obsecro uarietas? Consentia-
unt enim uniuersi in uera & ueteri & orthodo-
xorum patrum fide. Hic igitur ab artificio suo
recessit, & tamen dixit id quod aduersarij iacti-
tant, intuentes in quasdam discessionem & exter-
narum

marum obseruationum diuersos quasi colores,
Qui si pannos suos aspicerent non exprobarent
uestes laceras alijs. Nam nihil est dissimilius quã
ipsorum tradita inter se, nihil magis uariũ quã
commenta monachorum, deniq; nihil plenius
aduersationum quã scripta ipsorum. id quod
res indicat, & decretorum, ut uocant, capitibus
contrarijs à quodam expositis declaratum nu=
per fuit.

Frustra inquit nituntur hæretici euerte
re Petri nauiculam. omnino frustra, illamq; re=
get & seruabit in sæuiss. tempestatib. Christus.
Sed qui conantur euertere? Nunc quidem con=
spirantes quodammodo Mahometani & impij
ecclesiastici, illi armis & ui bellica manifesti ho=
stes fidei Christianæ, hi prætexentes nomen fi=
dei & specie defensorum, mendacijs & errori=
bus ueritatem atq; simplicitatem doctrinæ ob=
ruere conantes. Non enim de Petro hoc, cu=
ius successione necquicquam gloriatur Papa,
sed de nauicula Petri dicitur. Si de illa qua ue=
tus tum fuit cum procella tantæ orirentur qui=
bus iam mergi incipiebat, computruit ante mul=
ta sæcula. Sim de Petri fide & firmissima rupe
confessionis ipsius Tu es filius dei uiui, Vehitur
hac naui Euangelicorum ecclesia, & defende=
tur

tur non modo aduersus Mahometanos & Papi-
sticos insultus sed etiam aduersus portas infe-
ri à filio dei domino nostro Iesu Christo, cui sit
laus & honor & gloria in æternum.

Excitemur omnes de somno, uel de ueter-
no potius quo diu consopiti iacuimus. Nemo er-
ret Deus non irridetur. Doctrinæ Christi qui
missus à patre in hunc mundum obœdiens illi re-
pertus est usq; ad mortem, mortem autem cru-
cis, negotium agitur. Hæc pura & sincera ut sit
laboratur. De qua præconium diuinum toti or-
bi terrarum innotuit. Hic est filius meus dile-
ctus hunc audite.

Non credamus licem
esse de statu aut regno quodam Christianis-
mi in terris. Etsi uita etiam Christianorum or-
dine carere non debet. Sed hic repurgata do-
ctrina & emendatis erroribus & sublata impie-
tate facile constituetur. Tum enim officium se-
quatur caritatis quæ non suspicatur, est patiens,
obsequiosa &c. Tū in uno corpore multo erit
melius quasi membrorum concinnitatem perpe-
tuam esse, quàm secedendo in condemnatione
præmatura auctoritatem amittere. Quare non
potius cōsiderantur ea quæ dicuntur cōtra uitia
ecclesiastica, quàm impudenter exagitantur? Si
enim mala sunt emendatio quærat, Si nō sunt
mala

mala, ostendatur bonitas. Vbi uero illa? neq; in
doctrina neq; in uita uspiam reperietur. Neque
fecerunt quidam neq; faciunt ad huc nonnulli as
sentatores potentum, κακοίθες συκοφάνται,
aliud, quàm quod confusa prius magis confun
dunt, & pergunt turbare porro ut ille in comœ
dia seruulus. Quanto erat hoc melius sic cogita
re. Reprehenditur doctrina nostra, accusatur
uita, exploremus diligentius, ut si falso argua
mur ueritate refutare calumnias possimus. Sin
uero, nos existimemus esse autores accusatiōis
et criminū quorū sunt uitia. Ab improbis enim
insectationi occasio præbetur, Non facit illos
castigatio malos. Nunc proposita non uerita
te sed χριστοῖο τὰ λάντοις caussa mirabili cō
tentione agitur. dumq; quærit quisq; præmium
mercri maxime strenuum se errorum patronū
præbet. Nugatur quidam posse pontifices strin
gere enses cum res postularit. Exemplo Petri
qui amputauerit aurem seruo Pontificis. Hæc
sunt illa quibus ex stultis insani fiunt. audiunt
enim omnes libenter ea probare alios quæ faci
unt. Sed rem spectemus. Petrus dimicat non se
defendens sed Christum. et audit tamen hoc, qui
gladium sumit, gladio perit. prohibeturq; usur
pare id quod ei concessum non sit. Nec ille tamē
pugnā

pugnabat tum ut apostolus. Sed Petri exemplū
si usq; adeo placet quare non & piscatoriam
excercent. Verū hic allegoria probatur ut sint
piscatores hominum.

Vtinā patiantur se exorari ij qui occuparūt
quasi regnū in ecclesia, ne malint omnia in sum-
mum discrimen per maximum scelus impietatis
adducere quā concedentibus omnibus poten-
tiam & opes retinere, & Euangelij cursum nō
impedire sed ueritatem doctrinae & admittere
& defendere, licet illi opulēti sint, licet regnēt,
licet implicatos habeant reges & principes so-
cietati & amicitiae suae, ut Arrianos quondam
accepimus, non tamen freti uiribus suis oppone-
re se debent Deo omni humanae certe praestan-
tiae potiori. Quod si utriq; qui iam de dogma-
tis pugnant Christiani esse & perhiberi se uo-
lunt, Cur obsecro libertas non pariter utriq;
parti conceditur? Cur una alteram quasi seruā
tacere iubet? cur non dat libertatem fandi, ut in-
quit poëta, flatusq; remittit in repræhensione
iusta? Cur statim ijs qui contra uoluntatē suam
uel hiscere audēt, irascitur, minatur, infensa est?
Cur argumenta contumeliam, monita intermi-
nationem, medicinam iētus, appellat? Cur perse-
quitur communis Christi nomen celebrantes,

Mor=

Mortem Christi annuciantes, resurrectionem
prædicantes, ipsum Christum sedentem ad dex-
teram patris adorantes, & expectantes uenturum
ad iudicium uiuorum & mortuorum, hos
igitur illa pars altera cur persequitur? crudeli-
us poenæ quàm Turcica manus inimica Christo
& sitiens sanguinis nostri, qui forte ab eo Chri-
sto quem & illi uerbis confitentur Deum esse
& saluatorem, re negant, ad uindictam impietatis
suscitantur. Magna res agitur. non potest fie-
ri ut sic abeat hæc tempestas. quare cōsilio pru-
dente opus est, ut malum aliqua saltem ex parte
uitetur.

Profanata iam pridem est religio. Eccle-
siae sanctiss. nomen turpitudini prætensum. sacra-
menta peruersa. Violata sacrificia. Quorum
omnium caput Doctrinæ deprauatio, Veritatis
oppressio, mendaciorum autoritas. Hinc enim
fluxit primum superstitio, deinde licentia, pas-
sim omnium flagitiorum & scelerum inua-
luit.

Multi queruntur sacra uasa in usus pro-
fanos conuerti. Nihil dico nunc de his rebus, ne-
que bonus quisquam rapinas approbat, & sui-
cuiq; facti ratio est reddenda. Sed quid sceleris
hoc sit, aurum & argentum superuacaneum ad
Reipub.

Reipublicæ necessarios usus conuertere? omni-
no hoc tolerabilius, quàm illud per fraudes &
fallacias detestabiles colligere de sudorib. pau-
perum in quos erogari conueniebat, & extrue-
re quasi in mercatu impietatis, ad dedecus & in-
famiam nominis Christiani. Consideremus enim
uestitus pompasq; illas sacrorum & quæramus
ad quod genus cultus diuini pertineat. Sed hæc
relinquamus.

Gregorius sæpe grauiss. queritur de Ari-
anorum iniurijs, qui pios adiuti Regum armis
crudeliter presserint. Qui ecclesias dissiparint.
Altaria occisorum sanguine macularint. Quid
diceret si nunc reuiuisceret & hanc deformita-
tem & Tyrannidem in ecclesia cerneret?

Non profecto illam nefariam super alta-
ri saltationem unius adolescentis impuri, deplo-
raret, sed detestaretur cotidianam istam inglu-
uiem, heu mihi horresco referens, celestis panis.
& execrandam impuritatem qua altaria sorde-
scunt, & iam religione consecratam impietatẽ
extremam, quæ à multis milibus ad eam condu-
ctis uili pecuniola excercetur.

Prædictum est fore ut porcis aliquando
obijciatur panis mysticus. Si uere aliqua barba-
ries hoc fecerit, immane id quidem, sed quid in
illo

illo deterius quam hęc cotidiana distractione,
cum à toties milibus porcinis faucibus hominũ
immundicia fatentium & impietate gloriantium,
corpus Christi corripitur.

Ne quęso ne dicite neu cogitate uos qui do-
minationem in ecclesia hactenus tenuistis, id qđ
olm Arriani, quemadmodum Gregorius expo-
suit, his uerbis. Nobis mœnia & muri sunt. No-
bis theatra. Nobis regia, porticus præclarę &
ingentes. forum refertum, populus fluctib. ma-
ris corferendus. Nobilium uirorum celeberrimũ
cõsiliũ. Quibus addantur sane hęc pro-
rerum et temporum natura. Nostra illa sunt in-
cunabula imperij. Nos urbem Romam tenemus
& fluium Tiberim. Nos terram & maria in-
potestate habemus. Hęc igitur & similia ne di-
cite. Non sunt enim maiora hęc quam fuerunt
quondam Babilonica, quę ubi nunc sunt?

Quid est autem absurdius quam eos qui
unum deum & unum Christum se colere dicant,
hoc modo diuidi, ut pars una suam magnitudi-
nem suum splendorem iactitet, altera paruitate
sua contenta esse prohibeatur? Ergo ne hos hu-
miles Christicolas interimi par est, Quod non
sunt potentes, non dominantur ciuitatibus et na-
tionibus, non urbes & mœnia parant. Nō eque-
stres

stres pedestresq; copias habent, non machinis
bellicis instructi sunt. Non certaminibus, nō ue=
nationibus indulgent. Non delicijs omnis gene=
ris student. non ad uoluptates & securitatē ter=
rena & marina conuertunt. Non diuitijs super=
biunt, Nō redditus supputant annuos diurnosq;.
Non moles ad sidera attollunt. Non patimarias
struunt struices.

Immo hoc cogitetur & hoc dicatur. Vnū
est commune celum omnium. communis solis ac
lunæ ambitus. Communis siderum positus atque
ordo. Communis diei & noctis exæquatio &
commoditas. Vna est terra mater omnium & se=
pulcrum, Ad quā pariter reuertemur uniuersi.
Præterea communis lex, propheta, doctrina,
Communes Christi cruciatus quibus de integro
facti et ut ita dicam recreati sumus. Nō quidem
ut aiunt, hic quidem, ille uero minime, sed uni=
uersi, quotquot à ueteri Adamo progenerati, à
serpente seducti, per peccatum morti addicti,
& à celesti Adamo conseruati, & ad lignum ui=
tæ unde repulsi eramus, per lignum infamiae re=
ducti fuimus. Cum factus fuit filius Dei omnia
pro nobis peccato excepto, immo absq; pecca=
to, factus etiam peccatum fuit & execratio, ut
nos liberaret à peccato & execratione.

Quod

Quod si quibus potior est principatus, & cærius solium, et opulentia, dignitas, honor gratior, pietate & fide in Christum, Quomodo facere poterunt aliter Christiani quàm ut illos deserant & fugiant aduersarios domini sui? labefactatur tali discessione status ecclesiasticus, fa-teor, sed Christianismus stabilitur. Turbatur apud homines, cū Deo pax est & quies. Homi-nes offenduntur, Colitur Deus. cōtra hominum uoluntatem docetur fides & ueritas.

Quid autem in hac tanta animorum aliena-tione in hac uitæ turbulentia, omnium rerum confusione futurum sit, Deus nouit, Quid fieri oporteat bonos, pios, Christianos, Reipub. & patriæ amantes, diligenter considerare, facere, exequi, uel saltem uelle decet atq; dolere quod nihil possint proficere studio suo.

Habet Italia, Hispania, Germania, Gallia, Britannia immo iam quoq; ultimæ terræ atq; re-motæ insulæ bonos, pios, eruditos, doctos uiros, hos saltem uoluntatibus & animis consentire et conspirare par fuerit & pro uirili parte sua re-bus laborantibus succurrere, ob oculos posita non ullius commoditate, emolumentis, præstan-tia, sed Dei solius gloria uerboq; & Christi no-mine.

D

Reliquit

Reliquit Eccius post se librum uanitatis et
furoris, plenum quasi foetorem quendam mori-
ens. Qui si ipsius iussu editus est, factum hoc fu-
it pariter ut alia ab illo in uita pene omnia, im-
pudenter, audacter, temere, stulte, rabiose. Sin-
amici in memoriam illius hunc euulgarunt male
profecto consuuerunt fame hominis. Scripse-
re et alij scribuntque multa, contra animi sui con-
scientiam pugnantes pro ijs quae neque faciunt ne-
que fieri possunt, neque ipsi omnino probant. Qua-
si, qui rem inuolucere atque ueritatem obscurare
possit, ei palma debeat.

Tali modo si negotium gerendum esse ui-
debitur, Quis non uidet paulo prudentior qui
exitus sperandi sunt. Omnia clamant et uocife-
rantur tantum non uoce emissa, pertaesum esse
Deum talis cultus, talis uita, talis religionis. Non
uelle diutius pati profanationem nominis sui,
contaminationem uerbi, oppressionem ecclesiae.
Mutationem impendere etiam impij non stultiss.
neque incogitantiss. animaduertunt. Quae enim
signa dant et hominum facinora et rerum ca-
sus, quam certa quam congruentia cum aliorum
temporum et natura et euentis? Quid? porten-
ta memorem quae animos etiam imperitorum
comouere atque commonere solent. Non igitur
nos

nos marinas undas excurrisse, cognouimus? nonne
ne terram esse concussam? nonne fluuios mutasse
se cursus suos? Nonne pluuias, procellas, tempe-
states calamitosas sensimus? Nonne solis lunæq;
defectiones, ignium in celo ardores & flamma-
rum uolatus crebro uidimus? flagrarunt mon-
tes, desedit solum, fragores horrendi auditi, in
nubibus effigies uariæ conspectæ, ab hominibus
& bestijs monstra partu multiplicia edita, Re-
ges, principes, populi commoti sunt, Hæc quid
significent qui non intelligunt eos, ut simpliciter
dicam, dementes esse iudico.

Atq; inter hæc prudentibus patriæ salutē
& sua etiam commoda curæ esse, ut uenientibus
malis occurrerent & illa si non auerti prorsus
possent, saltem ut leniretur, operam dare oportebat.
Pij autem & quibus Christi nomen cor-
di est, uel fortunarum atq; capitis sui periculo
refragabuntur mendacijs & impietati. Si nihil
poterunt proficere, fugient tanquam despera-
tis rebus & consortium relinquent hostiū Chri-
sti. Atq; prostrati in magno metu & horrore
intuentes in iram diuinam prouocatam peccatis
nostris & frameam aspicientes, quam ille iā
stringit in contumaces & immorigeros, contremiscent
& in conscientia propriæ immundiciæ

D 2

atq;

atq; peccatorum quasi capita obuoluentes expe-
ctabunt exitum, et ut possunt misericordia Dei,
quæ terram opplet, sese consolabuntur. Vcl po-
tius benignitatem considerantes & patientiam
et χρῆσότητα & φιλανθρωπίαν æterni Dei,
erigent se ut ausit quisq; confiteri & orare hoc
modo, quo multo in minore miseria grandinis
se orasse scribit Gregorius. Peccauimus, legem
& pietatem negleximus, obliti mandatorũ tuo-
rum, secutiq; cogitationes nostras malas, indi-
gna fuit administratio nostra, uocatione nostra
& Euangelio Christi tui, & cruciatibus & eua-
cuatione pro nobis illius. Probro fuimus dile-
cto tuo. Tam sacerdotes quàm populus pariter
aberrarunt. Vna defleximus, simul inutiles facti
sumus. Non est qui ius & iusticiam exequatur,
ne unus quidem. Exclusimus misericordiam &
benignitatem & uiscera miserationis Dei nostri
per improbitatem studiorũ nostrorum in qui-
bus uersati fuimus. Tu quidem bonus es, sed nos
mandatis tuis non paruimus. Tu patiens, At nos
uerbera meriti sumus. Nota nobis est bonitas
tua quamuis simus desipientes. Mitiora sunt fla-
gra quàm pro delictis. Tu terribilis es, Ecquis
resistere tibi poterit? A te montes contremis-
cent. Aduersus magnitudinem brachij tui quis
nitetur?

pitetur? Si tu celum claudas, quis aperiet. Si sol-
uas catarractas tuos quis continebit? facile est
in oculis tuis facere pauperes & diuites. Viuifi-
care & mortificare, scribere & sanare. Tuaq; uo-
luntas plane effectio est. Tu iratus fuisti & nos
peccauimus, inquit in confessione sua quidam ex
ueteribus. Ego uero hoc tempore contrarium
recte dicere possim. Nos peccauimus & tu ira-
tus fuisti. Ideoq; facti sumus opprobrium uici-
nis nostris. Auertisti uultum tuum & repleti fui-
mus ignominia. Verum o domine, quiesce, remit-
te dñe, placare dñe. Ne pijcias nos penitus pro-
pter scelera nostra. Neue nostris alios crudias
flagris, cum possimus nos per aliorum suppli-
cia ad sanitatem mentium reuocari. Quorū ue-
ro? Gentium qui te non norunt. & regnorum
quæ tuæ potentie nolunt esse subiecta. Nos autē
populus tuus, Domine, & uirga hereditatis
tuæ. Quare castigato quidem nos, sed benigne,
non iracunde, ne ad paucitatem nos redigas, ut
pro nihilo ducamur ab uniuersis incolis terræ.

LECTORI.

Cum hæc perfecisset describendo librari-
us, nuntiatum fuit synodum esse dissolutam. Mi-

D 3

rati

Das cō-
cilij ist
zu trend

rati fuerunt quidam illam tam uehementem
& seueram indiētiōem in tantam leuitatem eua-
dere potuisse. οἱ δὲ χαρίεντες, euentū iocis eti-
am exagitarunt, & fertur cuiusdam admodum
belle in teutonica lingua dictum, quo interroga-
tis ubi synodus celebretur, cum responsio oppi-
di Tridentini nomen memoret, hoc dicitur, es-
se illam dissipatam. Quid nunc cogitare cæsare
opt. principem, ut haecenus se gessit, uerisimile
est? Quid cæteros quibus toties iam afferitur à
Sanctiss. hæc fallacia? Quid Deū ipsum? ad hos
ludos & has delicias quas faciunt de uerbo suo?
Tu ne edictionum synodiarum toties promul-
gator, audes nunc in ipso rerum discrimine om-
nium expectationem, tuam asseuerationem, Deū
ipsum atq; homines fallere, & illudere Religio-
ni Christianæ? Sed hæc curæ erunt ijs quibus es-
se debent, præsertim Deo & illa uidenti & uin-
dici contemptus sui. Nos uero, cum constet pas-
sim aut ignorari capita de quibus potiss. contro-
uertitur, aut ueteres errores eleuari, quos etiam
nonnulli iam interpretatione callida defendere
nituntur, frustra quidam, prodit enim sese uoce
cuculus, Sed nos his de causis ante quidem edi-
ta capita quædam controuersie nunc repeten-
da duximus, ut omnes qui uoluerint possint co-
gnoscere,

gnosceret, & certaminis huius magnitudinem,
& Euangelicorum pietatem & aduersariorum
impietatem. deniq; ueritatem ipsam oppositam
uanitati. Verum iam ipsam doctrinam ambo-
rum audiamus.

EXPOSITIO *παράκλητος* CAPI-
tum doctrinae Euangelicae & Papisticae,
teutonice aliquando edita et nunc
interpretatione Latina
propagata.

Caput primum De fide in Ie-
sum Christum.

Euangelij doctores praedicant merita Chri-
sti, hoc modo. Deus pater misericordia ineffabi-
li motus, misit in hunc mundum unigenitum fili-
um suum Iesum Christum dominum nostrum,
qui offerretur pro peccatis nostris ad delendum
peccatum, & mortem aeternam. Addunt q; sit haec
sempiterna & immutabilis uoluntas Dei, ut cre-
damus in Deum patrem & eum quem misit Ie-
sum Christum, per quem & in quo solo uera con-
tingat remissio omnibus credentibus peccatorum
suorum, acceptis in gratiam Dei, propter meri-

D 4 ta non

ta non propria sed aliena domini nostri Iesu Christi, iustificatis fide non operibus suis. promittitur enim diuinitus omnibus credentibus in Christum remissio peccatorum, salus & uita sempiterna, quæ accipi aliter quam fide non possunt.

Contra hæc non modo non prædicant beneficia dei papistici, neque fidei doctrinam exercent, sed etiam contra fidem introducunt dubitationes de remissione peccatorum. Iam Christo debitum cultum & honorem ipsi attribuunt operibus. Remissionemque peccatorum perhibent quosque suis meritis consequi, & pro illis satisfacere operibus suis posse. Quæ est extrema blasphemia in Christum, & miserarum conscientiarum carnificina atque crux.

Caput II. de Inuocatione Dei & precibus.

Euangelium docet inuocandum esse deum in fide, id est certa persuasione exauditurum nos illum propter Christum, uetatque dubitare de uoluntate illius erga nos reconciliatos illi in Christo Iesu.

Papistici, Inuocare quidem afflictos & ipsi

ipsi Deum docent, sed neq; simpliciter in Christo, neq; fideliter, sed cum trepidatione & hesitante, non aliter quam Turcæ & Iudæi illum inuocant, incerti de uoluntate erga se ipsius. Hic utrum Christianus sit cultus, an magis Iudaicus & Turcicus, iudicent omnes qui uolent, etiam ipsi Papistici, non prorsus odio cæci atq; furentes.

Cap. III. de bonis operibus.

Secundum Euangelij doctrinam nulla sunt bona opera neq; deo placentes actiões, nisi quas ipse Deus fieri mandauit. Cuiusmodi sunt, Time re Deum. Fidere Deo. Amare, Confiteri, Prædicare, Inuocare in aduersis, Laudare Deum, Grati as agere Deo, Eius uerbum proclamando amplificare, diligentiam, fidemq; præstare tam magistratus quam priuatos in tota uita sua, ad laudem Dei, secundum leges & præscriptionē decalogi.

At Papistici fingunt singularia opera, peculiaremq; introducunt cultum, sine uerbo Dei. Quales sunt sectæ Monachorum, discrimina ciborum, habitus uestiū, prohibitio coniugij &c. Et hæc opera collocant supra mandata dei quasi honoratiore in loco. perfectionis nomine illa

ornantes, plurisq; facientes munere doctrinae
uerbi Dei, matrimonio, administratione Reip.
educatione liberorum &c. & perniciosam in-
troducunt superstitionem, ueritatemq; infu-
scantes uerbi dei.

Cap. IIII. Quomodo accepta sint
bona opera Deo.

Euangelium ostendit bona opera quamuis
imperfecta in hac uita, placere tamen Deo. Si-
militer quamuis sancti peccatis nunquam peni-
tus careant, acceptam tamen esse Deo obœdien-
tiam inchoatam, agnoscen-ibus nobis imbecillia-
tatem nostram, & luctantib. perpetuo cum ui-
tijs, in certa persuasione esse hunc cultum gra-
uiss. Deo, cum non pecudes sed nostram carnem
mactantes illum colimus, nō autem hoc propter
macerationem aut opus aut deuotionem nostrā,
sed propter merita & gratiam Christi, Qui
est mediator, & per quem offeruntur nostra
opera Deo.

Papistici in sanctis peccatum remanere ne-
gant in hac quoq; uita. Immo posse etiam maio-
ra & prestantiora opera fieri quā ea sint quæ
Deus mandauit. Et monent tamen ne quis præsu-
mas

mas

mat se placere Deo, dubitariq; semper oportere docent de uoluntate eius. Qui error ut pessimus & impietate plenissimus, ita usq; adeo confirmatus est, ut prope inemendabilis esse uideatur.

Cap. V. de Inuocatione
sanctorum.

Euangelium iubet inuocare nos in omnibus malis opem numinis, Unius Dei, patris, & filij, & Spiritus sancti. Et precum nostrarum interpretem esse solum Christum mediatorem inter deum & homines, propter quem illas exaudiri credere debeamus, neq; dubitare quicquam de benignitate Dei, neq; alium patronum querere, neq; alium aditum circumspicere. Neq; ulli creature tribuere id quod soli Deo debetur.

Papisticum est dogma, Inuocandos esse sanctos martyres & alios mortuos, per quos reddatur nobis propitius deus, & quorum meritis placatus ad nos respiciat, iramq; suam a nobis auertat &c. Hæc multipliciter fucare et paliare nituntur. sed reuera manet semper impia hæc & idololatriæ inuocatio, blasphemijs in deum referta. Iniuria atrocis plena erga sanguinem & mortem Christi.

Caput

Cap. VI. De cultu sanctorum.

Euangelium docet sanctos qui in fide Christi defuncti sint, Esse cum Christo, quos suscitaturus ille sit ad uitam eternam in die iudicij. Manereq; in communitate hac omnes, siue uiuant seu moriantur. Cultus autem est memoria fidei illorum qua deum glorificarunt.

Monachismus papisticus Numina ethnica facit de sanctis impia doctrina sua. & curationes alijs alias attribuit. ut equestribus copijs praeficientes Georgium. diuersorij Julianum. Vinctis Vrbanum. Scolasticam rebus perditis. Annam facultatum copijs. Alios alijs functionibus. Et in missas illorum suffragia & intercessiones impie admiscet. et statuas more ueterum ethnicorum in templis ponunt, & lectisternia instrunt, manifestam idololatriam excercentes per abominabilem & extremam impietatem. Quid de reliquijs & adoratione uenerationeq; ossium dicamus? quæ qui potest defendat. sed prius alba in nigra uertentur.

Cap. VII. De uero usu sacramenti corporis & sanguinis Christi.

Euan=

Euangelium docet In conuentu ecclesiasti-
co & congregatis fidelibus, celebrandam esse
communicationem corporis & sanguinis Iesu
Christi, uescantibus aliquibus pane dominico et
bibentibus poculum. id est sumentibus corpus
& sanguinem Christi. Non offerentibus pro
alijs aut ad aliorum salutem applicantibus, Sed
ad memoriam domini nostri Iesu Christi, quem
admodum ipse hoc fieri præcepit. Ut reminisca-
mur cruciatuum & mortis ipsius, Necnon gra-
tiæ nobis promissæ & conciliatæ, quæ nulli po-
test applicari aliter quàm propria ipsius recor-
datione et fide, credenti cū hoc testimonio Chri-
sto, quod reputetur ab ipso & habeatur pro
membro corporis ecclesiastici cuius caput est
Christus, quodq; purificatus sit sanguine Chri-
sti effuso in cruce. pro quibus beneficijs gratias
uniuersi agere semper debent.

Quid Papistici aduersarij euangelicæ do-
ctrinæ, Quid? Queratur hoc de omnibus sacri-
ficulis istis atq; Monachis. Dicent sacrificium
esse Missam pro uiuis & mortuis. docebunt me-
reri hoc sibi opere per operatiōem ipsam Mis-
satores remissionem peccatorum, itemq; alijs tā
uiuentibus quàm mortuis. Necnon cōferre Mis-
sationem fortunam prosperam & felices succes-
sus

sus in omnib. reb. Hinc factum est ut missationes
cōducerentur ad oēs inceptions & qualemcūq;
spem, utq; ueluti merces quædam in nūdimis pro
ponerentur, ut emeret qui uellet. Addidere his
ipso Missæ opere omnia hæc præstari siue pius
sit missator seu non sit. Item disputando proba-
re uoluerunt, Vnam missam pro pluribus cele-
bratam non esse tam efficacis meriti, ac si singu-
læ celebrentur pro singulis.

Cap. VIII. De Veneratione sacramenti
Corporis & sanguinis Christi
& usu illius.

Ufus sacramenti est disertis uerbis à Chri-
sto institutus, ut non solum mirandum sed horri-
biliter expauescendum sit, ausos fuisse ullos hoz-
mines mutare præscriptionem uerbi Dei. Ede-
re corpus suum & bibere sanguinem suum om-
nes iubet Christus, & facere hoc in memoriam
sui. addit Paulus uenerationem, ut uescamur pa-
ne & sumamus poculum domini digne. Iam
constat sacramenta extra usum et terminos uer-
bi dei sine impietate nefaria non posse produci.
Quare manifestum fit quanta impietas in coti-
dianis innumerabilibus sacrificijs priustarum
missarum,

missarum, quanta insit in pompa qua circumfer-
tur & ostentatur panis consecratus, peruersa
& uiolata ordinatione Christi, in idololatriæ et
impij cultus diuini institutione. Vna hæc temeri-
tatis Papisticæ impietas, & impudens depraua-
tio uerborum Christi, & scelerata uesania qua
irritum reddiderunt testamentum Christi, satis
superq; est, ad odium execrationemq; illorum.
sed nunc quid ipsi doceant et agant memoremus:
non ut ignotum quicquam, sed ut mendaciorum
contra ueritatem positorum turpitudine magis
appareat.

Primum igitur ille silentio tegendus & ce-
landus laicos ac mysticus canon, caput est impie-
tatis contrariæ uerbis Christi. Et est haud du-
bie hoc præcipuum ex ijs de quib. Christus uer-
bis Danielis uens locutus fuit, cum prædicit de
abominatione collocanda in templo Dei, deq;
ueritate doctrine & cultus contaminatiõe uel
potius uastatione. Christus enim ipse est sacer-
dos qui se obtulit pro peccatis nostris, & hac
oblacione satisfecit pro omnibus etiam sanctis.
Et nobis contingit remissio peccatorum fide,
non opere missæ oris. Quid quod purgatorium
finxerunt in quod missæ meritum penetraret et
animas educeret? Quid quod extra usum sacra-
mentum

mentum hoc sine mandato dei & ad amoliendā
mala, ut incendiorum & exundationum, circū-
tulerunt, & spectandum atq; superstitiose uene-
randum proposuerunt? Quid quod totam com-
municationem corporis & sanguinis Christi ad
peculiares singulorum abusus redegerunt? Nam
de mutilatione huius, & corruptione institutio-
nis Christi, quid dicam? In quibus quantum sit
impie temeritatis quis nō uidet? Cui tamen hāc
addunt audaciam quod prædicant se consulere
dignitati operis missarum ut hoc pluris fiat in
hac dissimilitudine, à laicis, ne eadem sit commu-
nicatio sacerdotum & reliquorum. distrahentes
atq; lacerantes in ipsius communicationis in-
stituto unitatem corporis Christi. Quæ nullis
uerbis satis grauius accusari & atrociter re-
prehendi possunt.

Cap. IX. de pœnitentia.

Euangelium docet, in hominibus esse oportere
seriam pœnitentiam & pauorem iræ Dei
propter peccata. Sed addit consolationem con-
scientiæ per promissiones Christi, in fide uere
nobis remitti peccata per gratiam absq; pro-
prijs meritis, propter Christum &c. Item con-
sola-

solatione per hanc fidem collata accipere nos
Spiritus sanctum &c.

Non exigit enumerationem peccatorum
in se creta confessione coram sacerdote, Et sim-
pliciter damnat scelerata mendacia de satisfacti-
one humana quibus gratia Christi & fides peni-
tus obscurantur.

Insuper docet quæ sit uera & firma cōscien-
tiarū cōsolatio p̄ Euāgeliū et absolutionē, Qua
nobis hoc subiicitur, Quod Euangeliū uere an-
nunciet remissionem peccatorum. Et quod hæc
annunciatio non modo uulgo ac passim prædica-
ri debeat, sed singulos hanc Euangeliij uocem ad-
mittere & amplecti oportere, & teneri ad cre-
dendum, quod Euangelium sibi offerat atq; con-
ferat remissionem gratuitam peccatorum. hanc
salutarem absolutionis doctrinam, Papistici plæ-
ne obliterarunt, ut mox patebit.

Docet & hoc, sequi debere pœnitentiam
et conuersionem fidei, inchoatam obœdientiam
mandatorum & legis Diuine. Eaq; esse bona
opera fidelium, quibus deus retribuatur uaria do-
na & munera & beneficia, secundum id quod
scriptum est, Conuertimini ad me & ego con-
uertar ad uos.

Papistici uero & ipsi iactitant nomen pœ-
nitentia

¶

nitentia

nitentia, sed de uera poenitentia nihil docent.
De fide, qua contingit credentibus remissio pec-
catorum, summum apud illos silentium est. Immo
dubitare homines iubent. atque ita desperationis
magistri fiunt, & autores horribilium bla-
sphemiarum contra promissiones dei, qui enim
a fide abducitur, ijs adducitur ad reprehensio-
nem ueritatis diuinae. Ex his oritur persecutio
Euangelij fidei qua iustificamur et remissionem
consequimur peccatorum.

Iidem onerant conscientias mandato con-
fessionis & illaqueis implicant enumeratio-
nis peccatorum.

Tum deinde absolutioni efficaciam omnem
detrahunt, cum negant prodesse sine meritis prae-
cedentibus.

Præterea imponunt certorum operum ne-
cessitatem confessis, & humana auctoritate prae-
scribunt rationem satisfaciendi pro peccatis, et
promerendam liberationis a poenis æternis.

Quod si nihil esset præterea, hæc sola satis
necessarias causas complecterentur, cur omnes
se se à Papistico coetu separare, & coniunctio-
nem doctrinamque illorum fugere deberent. Exi-
tiosus enim & pestilens hic est error maxime,
falsæ doctrinae de poenitentia, qua ecclesiam fi-
delium

delium seducere conantur ad confictas & emen-
tatas traditiones satisfactionū. Quid quod hæc
falsæ satisfactionis doctrina alijs plurimi erro-
res confirmantur & augentur, ut suffragia mis-
serum pro uiuis & mortuis. Vota monachorū.
peregrinationes, indulgentiæ, purgatorium, de
quibus nimis longum esset hoc loco disputare,
& alibi demonstratum est plenissima esse hæc
omnia mendacijs, impietate, blasphemijs in De-
um.

Cap. X. de potestate
clauium.

Euangelium docet Clauēs esse commissio-
nem & auctoritatem prædicandi beneficia Chri-
sti, annunciandi Euangelij, ministrandi sacramen-
ta, castigandi eos qui in manifestis peccatis ui-
uant, ut audiant se non membra Christi sed dia-
boli, & damnatos esse nisi resipiscant. Item ab-
soluendi pœnitentes.

Non docet esse clauēs potestatem conden-
di traditiones humanas, occupandi regna & im-
peria terrena, excommunicatione abutendi ad
questum & incrementa dominationis, & simi-
lis Tyrannidis instrumenta.

Papæ quantopere clauēs placuerint uel ex

eo intelligi potest, quod harū imagine insigni-
erunt Papisticos clipeos, Sed Christianas clauēs
Papa horribiliter adulterauit et contaminauit.
Primū enim uniuersæ ecclesiæ eripit uiolenter
potestatem legitimam, & asserit Clauium pote-
statem peculiariter esse papæ traditā, ut sit do-
minus & iudex omnium Ecclesiarum, Pastorū,
Episcoporum, Regum, deniq; orbis terrarum,
in sæcularibus & spiritualibus negotijs. Vult
omnes episcopos à se ius accipere excercendi
muneris sui. Annectit ad clauēs licentiam con-
dendi traditiones humanas, instituendi nouos
cultus diuinos. Solet per excommunicationem
terrenas ditiones acquirere. Reges stabilire &
euertere &c. Quæ omnia scelerate impia sunt.

Cap. XI. de Traditioni-
bus humanis.

Euangelium cultus diuinos, sine uerbo &
mandato Dei, institui prohibet. Atq; hæc auda-
cia & temeritas, opus aliquod comminiscendi
& Deo præstituendi quod ille non possit im-
probare, & alligare benignitatem & gratiam
ipsius ad tale opus uoluntarium, ingens est im-
pietas & horribile peccatum, sed ita occultum
ut

ut pleriq; partim non perspiciant partim non
curent.

Papa, Episcopi, Sacerdotes & Monachi
hoc caput uehementer urgent, nempe opera si-
ne uerbo et mandato Dei, electa ab hominibus,
esse singularem & sanctum cultū illius. pronun-
tiant hanc esse Christianismi perfectiōem. Item
perpetuis supplicijs addicunt transgressores
traditionum suarum. Tales enim pronuntiant es-
se amputata & reiectanea membra corporis
Christi, Seditiosos, hereticos, schismaticos. Qui-
bus inclementibus & sauis uerbis compellunt
homines ad obseruationem superstitiosam ope-
rum commentitiorum & inanium, In hac cæci-
tate mirabiles progressiones ad impietatem fa-
ctæ, & absurda semper aliqua absurditatis noui-
tate aucta fuerunt. Utq; ethnici quondam, Io-
uem, Martem, Iunonem, alios deos colucrunt,
Ita Papa, Episcopi, Monachi, commenti fuerūt
discrimina ciborum, uestium, coniugij interdi-
ctionem, ordines sacros, Imagines & titulos san-
ctorum, supplicationes, Ieiunia &c. In quibus
non modo id spectandum est quod fit atq; geri-
tur (ut carnibus uesci aut non uesci res est par-
ua) sed horum omnium fons & caput conside-
rabitur ac diligenter animaduertetur, Nempe

nolle Deum, ut nos cultum diuinum instituamus
aut excerceamus, aut alijs proponamus, absq;
uerbo & mandato ipsius, Multo minus hæc ope
ra sentiemus esse meritoria & satisfactoria pro
peccatis.

Aduersus errores hos clamat Spiritus san-
ctus. Frustra colunt me mandatis hominum.
quare peccata in istas simulatas sanctitates &
hypocrises non sunt immiscenda. Et defensio ta-
lium obseruationum simplices facile seducit ad
opinionem cultus diuini.

At Papistici uolūt esse sapientiores & præterea
dūt cōsiderationē sæculi huius. præclarā esse rē
et pulcrā speciem ordinationū & cōstitutionū
ecclesiasticarum. his ipsis utilem uel potius neces-
sariam disciplinam contineri. Oportere esse
quasdam rerum personarumq; differentias. præ-
latos, subditos, superiores, inferiores, primatū
quendam, & gradus potestatum. festiuitates cō-
seruandas temporum, & uestitus ciborumq; di-
scrimina. Itemq; alia quædam huius generis reli-
giose custodienda. Neq; negari potest, bellam
esse speciem harum ordinationum, Verum Deū
non posse pati neq; uelle certum est, ut homines
quasi in ditionē ipsius inuadant & regnum ip-
sius occupent. Ipse solus sibi cōdere cultus suos
uult.

uult. Non uult ut uerbum ipsius intueri & spe-
ctare desinamus, & sequamur opinionum pro-
prium commenta, unde maximi errores exi-
stere solent. Ad quantas enim Aegyptij absurdi-
tates deuoluti fuerunt, cum feles & crocodilos
adorarunt? Atq; eo deferuntur ij qui remoto
uerbo Dei, hominum traditiones ornant.

Præterea non est obscurum quanto ponde-
re traditiones humane conscientias timidorum
presserint, quanto pauore cõpleuerint, quibus
laqueis impediuerint.

Cap. XII. de coniugio
sacerdotum.

Euangelium docet, Coniugium nulli
mortalium ad hoc idoneo interdicens esse,
et facientium leges demoniorum appellat. Item
coniugium celebrat ut fidelium castitatem &
puritatem, utq; Deo gratum & acceptum. Item
vniuersos esse coniuges uult quibus coniugio
opus est, siue laici sint seu sacerdotes. i. Chori-
nthio. 7. Et expresse loquitur Paulus de sacerdo-
tibus maritis. ad Titum i.

Papa prohibuit uxores sacerdotibus con-
tra mandatum Dei. Qua lege horribilis impuri-
tas in mundum introducta & accumulata fuit.

E 4 Et si

Et si autem ueteres quidam canones priuant of-
ficio sacerdotes qui uxores duxissent, Nunc ta-
men hos iugulat Papistica crudelitas atq; Ty-
rannis. Quæ peccata sunt immania, & certissi-
ma signa Antichristi, De quo Daniel ait, futu-
rum osorem mulierum. quo dicto significauit
odiuum coniugij & turpitudinem flagitiorum.

Cap. XIII. de Monachismo &
uotis monasticis.

Vota & uita magna ex parte Monacho-
rum directe aduersantur Euangelio, & uerbis
Dei. Monachismus enim fidem delet, & eripit
Christo gloriam ipsi debitam, & operibus hu-
manis attribuit. fingit propriæ electionis opera
esse cultus diuinos. Adigit ad Missationes, ad in-
uocationes sanctorum, ad adorationes imagi-
num, ad supersticiosas obseruationes. Extollit
huiusmodi sanctimonias, ut appellant, supra ope-
ra & ordinationes Dei. Quibus omnibus con-
traria est Euangelij doctrina. Docent enim Mo-
nachi Sua uota mereri remissionem peccatorũ.
Esse sanctimoniam & perfectionem corã Deo.
Mereri uitam æternam. Esse ordinem prophe-
tarum Helie & Helisei. Cum tamen hi prædica-
tores

sores beneficiorum et præcones uerbi Dei, inq̄
max. & grauiss. negotijs uersati fuerint, parti-
cipes etiam administrationis Reip. Nequaquam
innitentes traditionibus hominum, sed uerbo
Dei. Cū contra Monachismus refertus sit men-
dacijs, & idololatria in uita molli, & tacite fla-
gitiosa. plena hypocrisi. Deniq; cum Monachi
isti nihil aliud sint, quàm barbaricæ cuiusdam
superstitionis antistites, & familie, ineruditæ et
impie philosophiæ, si de horum stultitia & uan-
itate tam graui uerbo utendum est.

Cap. XIII. de
peccato.

Euangelium docet non modo externa ma-
la opera peccata, sed naturam humanam peni-
tus esse corruptam, ita ut deum non uere time-
at, non illi credat, non eum diligat ex toto cor-
de &c. Item scaterere cupiditatibus repugnantibus
legi Dei. Quæ infirmitas uere peccatū est.
Rhom. 7.

Papistici docent cognatam inobœdienti-
am & inclinationem aduersus mandata Dei, nō
esse peccata. Ideoq; posse legi Dei ab hominib.
satisfieri. Atq; hoc modo obscurant doctrinam

E S pœni-

pœnitentiæ, & remissionis peccatorum.

Cap. XV. de discrimine legis
& Euangelij.

Summe necessaria est cognitio discriminis inter legem & Euangelium, quemadmodum Paulus explicuit. Rom. 3. & 7. Et 2. Corinth. 3. Et est hæc lux quædam quæ infertur cognitioni uerbi Dei & toti scripturæ. Lex autem præscribit & mandat facienda & omittenda. Exigit perfectam obœdientiam. castigat & accusat omnes, sanctos quoq; Non confert remissionem peccatorum sine meritis. Non delet peccatum neq; mortem. Euangelium uero ita prædicat pœnitentiam, ut etiam consoletur afflictos, & confert remissionem peccatorum gratuitam sine nostris meritis propter Christum. Et inchoat nouam ac æternam uitam, atq; spiritualem cultum Dei &c. Verum tamen hæc tanta & tâ ardua capita hoc loco non explicabimus.

At Deum immortalem quæ est hoc loco insania Papisticorum? omnia horum scripta manifeste tradunt, Esse triplicem legem, Naturæ, Mosaicam, Euangelij. docent insuper unumquensq; suo tempore per obseruationem legis
sue

sua saluum factum esse. Ignorant prorsus discrimen inter legem & Euangelium. postea stultas imitationes quasi simiorum introducunt, Voluntq; in Christianismo simile sacerdotium, similes caeremonias, talia sacrificia institui oportere, cuiusmodi Mosaica fuerint. super quod fundamentum iam à quibusdam Missationum defensio imponitur.

Cap. X V I. de peregrinationibus
ad loca sanctorum.

Euangelium docet Deum solum inuocandum, ut supra diximus. Et huius cultum absq; uerbo ipsius nulli loco aut tempori alligandum esse. ut ait Christus Ioan 14. Quo minus sentiendum est, Sanctos aliquos hic aut illic, iuxta hunc stipitem aut illam imaginem, in hoc loco aut illo monte, posse exaudire preces inuocantium ipsos. hoc enim est omni potentiam minime debitam tribuere sanctis.

Papistici docent Deum uelle apud certas statuas picturasue magis esse propitium & benigniorem inuocantibus se. Hoc manifeste repugnat uerbo Dei, quo imaginum cultus aperte prohibetur. postea attribuunt sanctis diuinã
poten-

potentiam, & prædicant gratiam atq; beneficiam sanctorum in certis locis. Quæ est indubitata idololatria, similis per omnia cultibus ethnicorum Dianæ Ephesiæ, Iunonis Argivæ, Aesculapij Epidaurij, & similibus.

Cap. XVII. de purgatorio.

Euangelium pronuntiat eos esse saluos qui in domino defuncti sunt. Item non esse fidem habendam laruis & lemuribus, et illis uisis nocturnis manium. Item Rom. 6. Corpore extincto fidelium sublatum peccatum est. Et Augustinus Christum purgatorium, non ignem post mortem esse dicit, de ciuitate lib. 10. cap. 24.

Quapropter doctrina Papistica de purgatorio suo tota est falsa & friuola, quæ perhibet pro peccatis satisfactionem in igne purgatorio demum perfici. Totam autem hanc fabulã struxerunt super fundamento commenticiæ satisfactionis. Hic stat illud antrũ Trophonij, in quo nundinæ missarum & mercatus salutis excercetur. Hic ignis luculente illustrauit & calefecit Papismum. Quo & ipse, Deo uolente nunc conflagraturus est.

Caput

Cap. XVIII. de potestate
sæculari.

Euangelium iubet potestatem sæculi huius
ius punire delicta externa omnium subditorum
tam sacerdotum quam laicorum. Item debere
hanc tanquam ministram Ecclesiæ, idololatrias
delere. & defendere ueram doctrinam & ue-
ros cultus Dei.

Papa uero sane sapienter liberauit se & su-
um coetum hac subiectione. ut libere possent ex-
ercere & scelera nefaria & scæda flagitia.

Iam quis non uidet quantopere aduerse-
tur Euangelicæ doctrinæ uendicata potentia,
& usurpatum ius statuendi & abrogandi quæ-
cunq; forte uoluerint.

Non igitur licet Regibus aut principibus
contra decreta Papistica, immo uoluntatem ter-
reni numinis, uel mutire. Quid enim est aliud
quod negat suffragijs illorū decerni quicquam
posse, id est non habere hos uoces decisiuas? Nō
solum autem Papa hoc in errore ipse perseue-
rat, sed etiam iugulat eos à quibus reprehendi-
tur, Quare max. probant Papistici sese esse mi-
nistros diaboli, qui est & mendax & homici-
da. Iam si hoc quod Papa uocatur, Deus nō est,
sunt

Sunt enim humani certe Papæ, quippe qui moriantur. Et si idem Homo non est, Quippe qui in angelos imperium habere se gloriatur, Quid poterit esse nisi diabolus? Quapropter omnes pijs & fideles Christo & timentes Deum, ex animo & toto corde auertere se à Papisticis, Papismūq; odisse & execrari debent, Vt uerbo Dei obtemperare, & ueros cultus illius cognoscere & seruare possint Amen.

Si quis aliud Euangelium docuerit anathema sit. Gal. I.

Fugite idololatriam. I. Cor. IO.

Nolite errare Deus non irridetur. Gal. 6.

Ω πάτερ ὦ σοφία τε κράτος ἐγενήτορ ὁ ἕ
Ω θεόθεν θεῶν πνεῦμα προδροχόμενον
τίς τ' ἀρχισμάχων δεινῶ κακῶ ἔσσει ἀρωγή,
ἢ ἡ τέλει μακρῶ ἐκποτε δέξειτ' ἔρις;
Πλῆς ὁ δὴ χόνη ὅσος ἀφ' οὗ κείτ' οὐδ' ἐνόσων
Σὸς λόγος ἀρρήτοις ψεύδεσι φερόμενος (ρος
καὶ νῦν οἱ καθάρων διδασχῶ καθάρωντε νόημα
κρυπῆσι λόγων παντόθεν οὐρανίων
τὸ τ' μισθέντας ἐλαύνειτ' αἰ ἐρ' ἀεικῆ,
τ' ἄλλ' οὐδ' ἡμῶν πᾶσαν ὀργῶν ἔχει.
Ω πάτερ ὦ μεγάλη δάμαρις τίδ' ἐμῆδε αἰ, οὐδ' ἄ
χεύδ' ἐσιν ἀφ' οὐδ' ἡς νῦν ἡμῶν ἔσσι.

Αλλὰ

Αλλὰ φοβῆσθ' ἄθεον σίφθ', οὐχ' ἦδ' ἐσὶ τελευτή,
εἰ δαυατῶτ' ἦδη μαινόμεν' εὐσεβέας.
Δεινὴ δὲ σφετέρωιο τελευτὴ ἐπέρχετ' ὀλέθρου,
τῆστ' ἀτελευτήτη λύγρ' ὀδῶναιτίσερ.
Ὀργῆρ ζαφ λεγέοσ τε Δίκηστ' αἰώνιον ἄλγθ',
φεῦ γ' ὦ πάρ εἰς κείριθ' ἐσὶ φυγή.
φεῦγε μακρὰν θυμοῖο θεῶ πάρ ἀπῆετ' ἀπαύσερ
ἠτε γῆυερ ῥίζων κείτ' ἐπὶ δένδροκόπθ'.
Αλλὰ σὺ δὴ θεὸρ οἰκτίρμων σὸρ ποιμνίωρ αὐτόρ
θεία χερὶ λυκῶρ ῥύσορ ἀφ' αἰμοβόρωρ,
Πηδῶντων λυσῶσιμ' ἐφ' ἡμᾶρ πάντο δ' ὀδῶσι
ὠλόμεθ' ἠρ συ θεὸρ βῆερ ἀπο χρισέ μικρόρ
ἀλλὰ παρ ἡμῶρ σῆθι κακῶ δ' ἐπὶ παντὶ φυλάωρ
μήδε σὸρ ἀλλοτρίωισ δὸρ εἴλε χρισέ κλέθ'
Ἰλαθὶ μηδ' ὀργίωθκτ' ὦ θεὸρ αἰερ ἀπηνρ
οἱ οἶδκ γ' ἐσμῆρ σῶ λεγόμεθα λεώρ.

In Græco carmine priore lege ἀλλ' εἰ δὴ πρότ:

Item, ἠ γ' δ' αὖ βίωτ.

In epistola lege ἀκκιζόμεθα.

B.ultima lege ἐξαγόρδουσιμ.

EX OFFICINA

Iacobi Bernaldi.

1543.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]



Jf 2695

ULB Halle

3

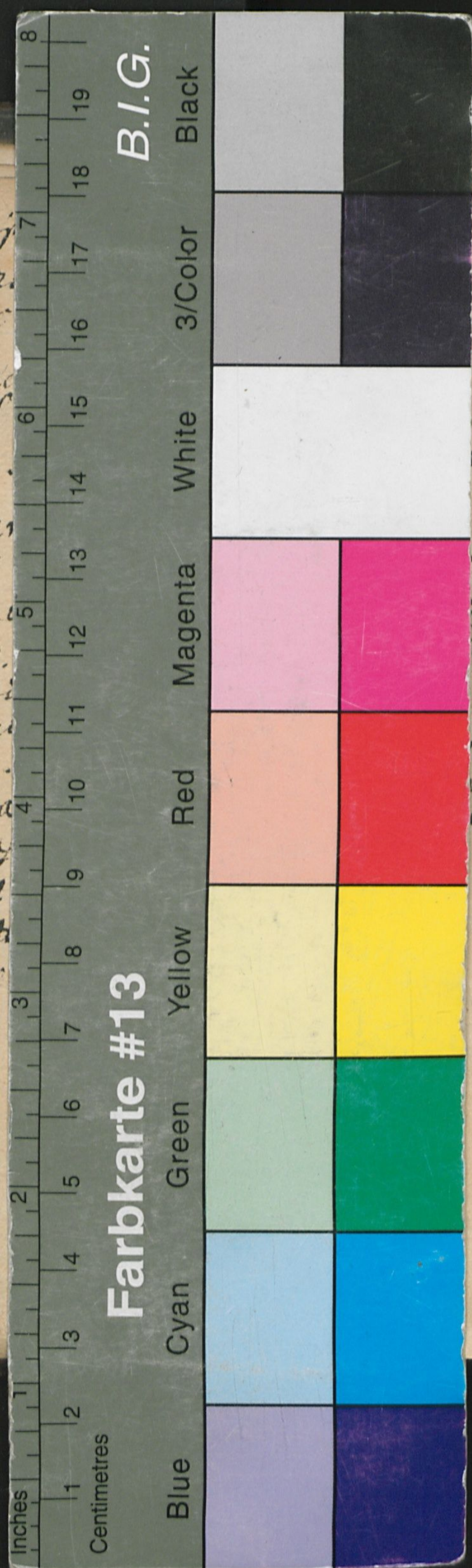
004 088 379



TA → a

Bea





HOC LI

LO HAEC CON
TINENTVR,

DICA, ID EST, DE
ndicta Synodo, capita.

- PRIMA.
- SECVND A.
- TERTIA:

TRINAE DE RELI
*one controuerse inter se
opposita capita.*

TA INSUNT IN HOC
*uis breui libello, quæ & instruc
& confirmare possint ani
mos prioris. Tu sume,
lege, utere.*

LIP S I A E

1 5 4 3.

Bausch

